

บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อุมัยยกุ (ร.ฎ.) ในด้านสังคม การเมืองและวิชาการ

1. บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อุมัยยกุ (ร.ฎ.) ในด้านสังคม

1.1 บทบาทในด้านครอบครัว

1.1.1) บทบาทในฐานะบุตรของท่านอุมัยยกุ (ร.ฎ.) และอุมมูรุมาน (ร.ฎ.)

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นบุตรของท่านอุมัยยกุ (ร.ฎ.) ผู้เป็นสหายที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ รักมากที่สุด เธอเป็นบุตรที่ดี เคารพ เชื่อฟัง อยู่ในโอวาท ไม่คือ รักพ่อแม่ผู้บังเกิดเกล้า ตามใจพ่อแม่ มีความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา ซึ่งสืบทอดมาจากบุคลิกของอุมัยยกุ (ร.ฎ.) ผู้ที่มีสุขภาพอ่อนโยน พุดจาไพเราะ ซื่อสัตย์ รักและเอ็นดูผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างท่านนบี ﷺ กับท่านอุมัยยกุ (ร.ฎ.) ได้มีการไปมาหาสู่กันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กน้อยอาอิชะฮฺ ได้สังเกตทุก ๆ พฤติกรรมของบิดาและท่านรสูล ﷺ และจดจำในสิ่งที่เธอประสบพบเห็น เพราะเธอเป็นเด็กที่ชอบเล่น แต่สุขภาพอ่อนโยน ขอบคลื่อนไหว มีความฉลาดเหนือเด็กธรรมดา ทำให้ท่านอุมัยยกุ (ร.ฎ.) ยอมให้เธอเล่นใกล้ ๆ กับท่าน แม้ว่าในยามที่ท่านศาสดามาเยี่ยมบ้านของท่านในฐานะแขก ผู้มีเกียรติก็ตาม และเธอยังลอกแบบพฤติกรรมของอุมมูรุมานที่ท่านนบี ﷺ เองก็ได้ยืนยันว่าเป็นกุลสตรีที่เสมือนหญิงงามในสวรรค์ (Ibn Sa'd ,1410 / 1990 : 1 : 202 ; Qaddurah, Zahiyah. 1408 / 1988 : 87 and al-Salihī , 1413 / 1993 : 11 : 164)

1.1.2) บทบาทในด้านการแต่งกาย

อัลบารรอซี (al-Barrāzī , 1419 / 1999 : 1 : 90-104) กล่าวในหนังสือ Hijab al-Muslimah ว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความเคร่งครัดในการแต่งกายมาตั้งแต่มีอาชะฮฺอัลกุรอานลงมาให้แก่ท่านนบี ﷺ เพื่อกำชับบรรดาภริยาและลูกสาวของท่านให้แต่งกายแบบปกปิดเอาเราะฮฺ (สิ่งพึงสงวนซึ่งได้แก่ทุกส่วนของเรือนร่าง) ตามพระบัญชาของพระองค์อัลลอฮฺ ในอัลกุรอานซูเราะฮฺ (อัลอะหฺซาบ : 33) ดังกล่าวมาแล้วในหัวข้อการแต่งกาย และท่านหญิงได้นำคำกล่าวของท่านนบี ﷺ ว่า :-

ثَلَاثَةٌ لَا تُسْأَلُ عَنْهُنَّ : رَجُلٌ قَارِقٌ الْجَمَاعَةِ وَعَصَى إِمَامَةً وَمَاتَ عَاصِيًا ، وَأَمَةٌ أَوْ عَبْدًا
بِأَقْفَمَاتٍ ، وَأَمْرَأَةٌ غَابَ عَنْهَا قَدْ كَفَّاهَا مَوْؤَنَةُ النَّبِيِّ فَنَبَّرَتْ بَعْدَهُ ، فَلَا تُسْأَلُ عَنْهُنَّ .

ความว่า :-

“ สามคนคือ ไปนี้จะไม่ถูกสอบถาม (คือ จะต้องคนรัก เพราะเอกองค์อัลลอฮฺบันทึกไว้ในจำพวกผู้พิณาศ) พวกเขาเหล่านั้นคือ 1) ผู้ที่ตีตัวออกจากกลุ่ม (ญะมาอะฮฺ) ททรยศต่อผู้นำและตายใน

สภาพผู้ทรยศ 2) ทาสหรือทาสีที่หนีเข้ามาของเขานและตาย(ในสภาพผู้ทรยศ) 3) ผู้หญิงที่สามี
ออกจากบ้านเพื่อแสวงหาสิ่งยังชีพในการเลี้ยงครอบครัว แต่ก่อนได้แต่งตัวแบบอวดความงาม
ดังนั้นพวกเขาเหล่านั้นจะ ไม่ถูกสอบสวนและตกรอก ” (บันทึกโดยอะหฺมัด หมายเลข 6)

อิบนุ สะอฺุด (Ibn Sa'd, 1410 / 1990 : 8 : 55) กล่าวในหนังสือ al-Tabaqat al-Kubra ว่า
“ท่านหญิงมีความเคร่งครัดมากจนกระทั่งมีผู้ชายซึ่งเป็นสามีแม่นมของนางเข้ามาหาท่านนบี ﷺ นาง
ก็จะแต่งกายเรียบร้อยและปกปิดเรือนร่างทุกส่วน ทั้ง ๆ ที่ท่านนบี ﷺ บอกว่าไม่ต้องปกปิด เพราะ
เขาก็คือพ่อของเธอเช่นกัน นางจะปกปิดแม้กระทั่งต่อหน้าผู้ชายตาบอด โดยให้เหตุผลว่าถึงแม้เขา
ไม่เห็นเธอ แต่เธอก็เห็นเขา ” โดยผู้ชายตาบอดคนนั้นนามว่า อิบนุ อิศฮาก (ร.ฎ.) ถามท่านหญิง
อาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า : . قَالَتُ : إِنَّ لَمْ تَكُنْ تَرَانِي فَلَيْ آرَاكَ .
ความว่า :-

“ ท่านต้องปกปิดทำไม ในเมื่อข้าพเจ้าไม่สามารถมองเห็นท่านได้ ท่านหญิงตอบว่า ถึงแม้ท่าน
มองไม่เห็นฉัน แต่ฉันก็มองเห็นท่าน ”⁹⁷

อัญญาละบะรี, มุหิบบุคคีน (al-Tabarī, Muhib al-Dīn 1417 / 1997 : 90) กล่าวในหนังสือ
al-Samt al-Thamin ว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) จะแต่งกายเรียบร้อยทุกครั้งเมื่อเธอเข้าไปใน
บริเวณกุโบร (หลุมฝังศพ) ของท่านนบี ﷺ หลังจากที่เราอันไว้วิญญาณของเคาะลัฟะฮฺอุมัยรฺ (ร.ฎ.)
ได้ฝังใกล้ ๆ กับท่านนบี ﷺ ท่านหญิงให้เหตุผลว่าเขามีไข้หรือมีไข้สามีของเธอ ” โดยเธอเล่าว่า :-

كُنْتُ أَنْخُلُ النَّبِيَّةَ الَّذِي دُفِنَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَصِيحَّةَ
تَوَيْيَ قَلَّمَا دُفِنَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، وَاللَّهُ مَا تَخَلَّتْ إِلَّا مُسْتَدَدَةً عَلَيَّ نِيَابِي حَيَاءً مِنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
ความว่า :-

“ ฉันเคยเข้าไปในบ้านที่ท่านรสูล ﷺ และบิดาของฉันถูกฝังไว้ในบ้านนี้โดยไม่คลุมผ้า ครั้นเมื่อ
ท่านอุมัยรฺ (ร.ฎ.) ถูกฝังไว้ที่นี่ด้วย ฉันจะแต่งกายเรียบร้อยและดึงผ้าปกปิดทุกส่วนของร่างกาย
เพราะละอายต่อท่านอุมัยรฺ (ร.ฎ.) ” (บันทึกโดยยะหฺยา อิบนุ มะฮฺฮิน⁹⁸ แต่ไม่พบการคัดกริจฉนวนบท
ในหนังสือที่หาได้)

1.1.3. บทบาทในด้านการศึกษา

อัศศอลิหฺยฺ (al-Salibi, 1413 / 1993 : 1 : 179) กล่าวในหนังสือ Subul al-Huda wa al-Rashad

⁹⁷ ผู้วิจัยไม่พบการคัดกริจฉนวนบทดังกล่าวในหนังสือที่หาได้

⁹⁸ ยะหฺยา อิบนุ มะฮฺฮิน อิบนุ ฮานู อัจญะญะฟาฟี เป็นผู้จำอัลหะคิมที่เมืองดือและเรื่อลือได้ เป็นอิหม่าม
เกี่ยวกับ الجرح والتعديل (วิชาว่าด้วยการกลั่นกรองอัลหะคิม) เลือชีวิตที่เมืองมะคีนะฮฺในปีฮิจเราะฮฺที่ 33
(ค.ศ. 612) ขณะมีอายุประมาณ 70 ปี (Ibn Hajar, 1412 / 1992 : 597)

ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เริ่มศึกษาตั้งแต่ยังมีอายุน้อยภายในบ้านของท่านอุมม์กรฺ (ร.ฎ.) ผู้เป็นบิดา โดยท่านจะให้ความสำคัญแก่การศึกษาของเธอ ในด้านการท่องจำอัลกุรอาน อัลหะดีษ วรรณกรรมอาหรับ ประวัติศาสตร์อาหรับ และชีวประวัติบุคคลสำคัญตั้งแต่ยังมีอายุยังน้อย ครั้นเมื่อโตขึ้น นางก็ได้สมรสกับท่านนบี ﷺ และมาอยู่ในบ้านของท่าน ทำให้นางเกิดความคิดหรือมีข้อสงสัยในเรื่องต่าง ๆ นางจึงได้ถามท่านนบี ﷺ ทุกครั้ง เมื่อนางได้รับคำตอบ นางก็จะจดจำไว้ และจะบอกต่อ ๆ ไปยังบรรดาสาวนุศัยบ์ของนางทุกคน ” ดังปรากฏในหะดีษรายงานโดยอูรวะฮฺ อิบน์ อับซุบบัษรฺ (ร.ฎ.) กล่าวว่า :-

مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَعْلَمُ بِالْقُرْآنِ وَلَا بِفَرِيضَةٍ وَلَا بِحَرَامٍ وَلَا بِحَلَالٍ وَلَا بِفِقْهِ وَلَا بِطَبِّ وَلَا بِشَيْءٍ وَلَا يَحْتَدِثُ الْعَرَبُ وَلَا يَنْسَبُ مِنْ عَائِشَةَ .

ความว่า :-

“ ฉันไม่เคยเห็นผู้ใดที่มีความรู้เกี่ยวกับอัลกุรอาน กฎข้อบังคับ สิ่งที่ถูกห้าม สิ่งที่ต้องห้าม ศาสนบัญญัติ วิชาการแพทย์ บทกลอน เรื่องเล่าของอาหรับ ชาติพันธุ์วิทยา มากกว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ” (บันทึกโดยอัลฮากิม หมายเลข 6733)

1.1.4) บทบาทในฐานะเป็นภริยาของท่านรสูล ﷺ

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นศรีภริยาของท่านรสูล ﷺ ที่มีความใกล้ชิดกับท่านมากกว่าภริยาท่านอื่น ๆ ในขณะนั้น เพราะนางได้รับสิทธิพิเศษในการอยู่ร่วมกับท่านนบี ﷺ จากสิทธิที่ท่านหญิงเสาะฮะฮฺ (ร.ฎ.) เสียสละมอบให้ ทำให้นางแสดงบทบาทในฐานะเป็นภริยาของท่านนบี ﷺ มากมาย เช่น :-

1. การเคารพเชื่อฟังท่านนบี ﷺ
2. การปลอบประโลมและให้กำลังใจแก่ท่านนบี ﷺ
3. การช่วยงานท่านนบี ﷺ
4. การเป็นที่ปรึกษาท่านนบี ﷺ
5. การปรนนิบัติรับใช้ท่านนบี ﷺ อย่างใกล้ชิดทุกขณะ

ดังปรากฏในหนังสือ al-Sayyidah ‘A’ishah Um al-Mu ‘minin wa ‘Alimat Nisa’ al-Islam (Tahmaz, ‘Abd al-Hamid 1410/ 1990 : 79) ว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้ปรนนิบัติรับใช้ท่านนบี ﷺ อย่างใกล้ชิดทุกขณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามสงคราม โดยนางจะทำการปรุงอาหาร บริการน้ำดื่มและเยียวยาให้แก่ท่านนบี ﷺ ส่วนในภาวะบ้านเมืองปกติ ท่านหญิงจะเป็นศรีภริยาที่คอยเอาอกเอาใจ และให้กำลังใจท่านนบี ﷺ อยู่ตลอดเวลา

1.1.5) บทบาทในด้านความสัมพันธ์กับเครือญาติ

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ให้ความสำคัญกับเครือญาติทั้งฝ่ายของท่านนบี ﷺ และของนาง

ทุกคน นางจะให้ความเคารพต่อพวกเขาเหล่านั้นทั้งในขณะที่ท่านนบี ﷺ ยังมีชีวิตอยู่และหลังจากท่านเสียชีวิตไปแล้วด้วยการแบ่งอาหารและเครื่องคิมของเธอให้แก่บุคคลเหล่านั้นอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่มีการอภิสิทธิ์ต่อกัน ดังปรากฏครั้งหนึ่งที่ท่านอุษมาน (ร.ฎ.) ได้มาหาท่านนบี ﷺ แต่ท่านได้ออกไปหาอาหารเพื่อเลี้ยงครอบครัวของท่าน เนื่องจากก่อนหน้านั้นหนึ่งสัปดาห์แล้วที่ท่านนบี ﷺ และครอบครัวของท่านไม่มีอาหารลงท้อง ทันทีที่ท่านอุษมาน (ร.ฎ.) ได้ยิน ท่านก็รีบกลับไป และมาอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับนำอาหารหลายอย่างและเนื้อแกะ 1 ตัว และท่านหญิงก็นำไปแจกจ่ายให้แก่ทุก ๆ คนในครอบครัวของท่านนบี ﷺ (al-Afghani, Sa'id. n.d. : 32)

บิณฑุ อัชชาฎิอฺ (Bint al-Shati', 1407 / 1987 : 249-250) ได้เขียนในวิทยานิพนธ์เรื่อง Tarajum Sayyidat Bayt al-Nubuwwah และฮารุน, สะอิด (Harun, Sa'id. n.d. : 45) ได้รายงานในหนังสือ Fiqh Sirat Nisa' al-Nabi ﷺ ว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้รับสิทธิพิเศษที่จะรับใช้ท่านนบี ﷺ ที่ท่านหญิงเสาะฮฺ (ร.ฎ.) ได้มอบให้แก่เธอ ทำให้เธอพูดถึงท่านหญิงเสาะฮฺ (ร.ฎ.) อยู่เสมอ” ดังคำยืนยันของเธอว่า :-

مَا رَأَيْتُ امْرَأَةً أَحَبُّ أَنْ أَكُونَ فِي مَسْلَاحِهَا (هَنِيئًا وَصَلَاحًا) مِنْ سَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ .

ความว่า :-

“ฉันไม่เคยชอบหญิงคนใดในคุณงามความดีของเธอ (เนื่องจากใจบุญสุนทานและความดีของนาง) ยิ่งกว่าท่านหญิงเสาะฮฺ บิณฑุ ซุมอะฮฺ” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 47)

ท่านหญิงจะยกย่องท่านหญิงฟาฎิมะฮฺ (ร.ฎ.) บุตรีของท่านนบี ﷺ ว่าเธอมีความคล้ายคลึงกับท่านมากในทุก ๆ สิ่ง เช่น เมื่อเธอมาเยี่ยมท่านนบี ﷺ ทันทีที่ท่านเห็นเธอ ท่านจะลุกขึ้นยืนและจูมพิศมมือของเธอ แล้วขยับที่นั่งของท่านให้เธอนั่ง ในลักษณะเช่นเดียวกัน เมื่อท่านนบี ﷺ ไปเยี่ยมเธอ เธอก็จะลุกขึ้นยืนจูมพิศมมือของท่านบิดา และให้ท่านบิดามานั่งในที่นั่งของเธอ (Fadl Ahmad, 1981 : 56-57) ท่านหญิงจะยกย่องท่านอะลี (ร.ฎ.) ว่าเป็นญาติใกล้ชิดและเป็นบุตรเขยของสามี เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามที่เป็นเด็กคนแรก เป็นผู้พิทักษ์สังฆธรรมที่ซื่อสัตย์และยอมเสียสละชีวิตให้แก่ท่านนบี ﷺ ขณะที่ชาวกูร็อยซ์ห้อมล้อมบ้านของท่านนบี ﷺ เพื่อจะสังหารท่าน และเป็นผู้ที่ติดตามท่านนบี ﷺ ในทุกโอกาสและสถานที่ (Qutb, Muhammad. 1406 / 1986 : 61)

1.2 บทบาทในด้านสังคม

1.2.1 บทบาททางด้านศาสนา

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้มีบทบาททางการให้ข้อคิดคติเตือนใจแก่บรรดาเศาะหาบะฮฺ

และเศาะหาบียาต⁹⁹ คามิอิน¹⁰⁰ และคามิอาต¹⁰¹ ในเรื่องของ การใช้ชีวิตประจำวัน เรื่องครอบครัว ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของแต่ละคนที่ควรปฏิบัติ อันได้แก่ การวางกฎเกณฑ์เรื่องการทำงาน การหย่า การทำดีของสามีคือภริยา การเคารพของภริยาต่อสามี และสนับสนุนให้ผู้หญิงแต่งงานในขณะที่มีอายุยังน้อย เพื่อป้องกันความวุ่นวายที่จะเกิดขึ้น และสนองความต้องการของท่านนบี ﷺ ในการสนับสนุนให้มีการแต่งงานและมีลูกหลานเกิดมามากมาย เพราะท่านเคยกล่าวไว้ว่า :

تَاكْحُوا الْوَلَدَ الْوَلَدَ فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

ความว่า :

“ พวกเจ้าจงแต่งงานกับสตรีผู้ที่สามารถให้กำเนิดบุตรได้มาก สตรีผู้ที่รักและเคารพต่อสามี แท้จริงฉันเป็นผู้รอดความมากมายของพวกเจ้าต่อประชาชาติต่าง ๆ ในวันกิยามะฮฺ ” (บันทึกโดย อันนะสออี หมายเลข 11)

ก๊อดดูเราะฮฺ, ซาฮียะฮฺ (Qaddarah, Zahiyah. (1408) / 1988 : 151) ได้เขียนในหนังสือ ‘A’ishah Um al -Mu’minin ว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้กล่าวสนับสนุนให้ผู้หญิงรีบแต่งงานในขณะที่มีอายุยังน้อยแต่ไม่สนับสนุนให้สามีหลับนอนกับภริยาก่อนอายุครบ 10 ปี โดยท่านหญิงกล่าวว่า

لَا تَنْخُلُ الْمَرْأَةُ عَلَى زَوْجِهَا فِي أَقَلِّ مِنْ عَشْرٍ سِنِينَ

ความว่า :-

“ ผู้หญิงไม่สมควรที่จะเข้าใกล้ (รวมประเวณี) กับสามีของนางก่อนอายุครบ 10 ปี ” (Ibn Qutaybah, n.d. : 4 : 1) อ้างถึงในหนังสือ ‘Uyun al-Akhbar

จากคำพูดของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ข้างต้นได้ให้ข้อคิดสำหรับผู้ปกครองของเด็กผู้หญิงทุกคนว่าสมควรให้ลูกผู้หญิงแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยเพื่อป้องกันมิให้เกิดฟิฏนะฮฺ (ความวุ่นวาย) ในสังคม แต่ไม่สมควรสำหรับสามีที่จะสมสู่กับนางก่อนที่นางจะมีอายุครบสิบปีบริบูรณ์ (Ibn Qutaybah, n.d. : 4 : 1) แต่ผู้วิจัยเห็นว่าคำกล่าวของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เกี่ยวกับเรื่องนี้ขัดกับหะดีษเศาะหีษะบุคอรีและเศาะหีษะมุสลิมเกี่ยวกับการปฏิบัติของท่านนบี ﷺ ในขณะที่หลับนอนกับท่านหญิงซึ่งขณะนั้นนางมีอายุเพียง 9 ปี

⁹⁹ เศาะหาบียาต หมายถึง บรรดาหญิงผู้ศรัทธาที่ได้พบกับท่านนบี ﷺ และตายในฐานะที่เป็นมุสลิมผู้ศรัทธา

¹⁰⁰ คามิอิน หมายถึง บรรดาผู้ศรัทธาที่ได้พบกับบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่านนบี ﷺ และตายในฐานะที่เป็นมุสลิมผู้ศรัทธา

¹⁰¹ คามิอาต หมายถึง บรรดาหญิงผู้ศรัทธาที่ได้พบกับบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่านนบี ﷺ และตายในฐานะที่เป็นมุสลิมผู้ศรัทธา

1.2.2) บทบาทในฐานะเป็นผู้นำ

อิบน์ กะษีรฺ (Ibn Kathīr, 1416 / 1996 : 2 : 239) รายงานในหนังสือ *al-Bidayah wa al-Nihayah* ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้แสดงถึงการมีภาวะเป็นผู้นำในเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น การขอความเป็นธรรมกรณีท่านอุษมาน อิบน์ อีฟฟาน (ร.ฎ.) ถูกฆาตกรรม ” ซึ่งได้กล่าวรายละเอียดมาแล้วในหัวข้อ “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) กับการเรียกร้องความเป็นธรรม ” หน้า 66

1.2.3) บทบาทในฐานะเป็นมารดาแห่งศรัทธาชน

อิบน์ สะอฺุด (Ibn Sa‘d, 1410 / 1990 : 2 : 375) กล่าวในหนังสือ *al-Tabaqat al-Kubra* ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นภริยาของท่านนบี ﷺ และได้รับเกียรติจากเอกองค์อัลลอฮฺให้ท่านเป็นมารดาแห่งศรัทธาชนทั้ง ๆ ที่เธอมีอายุยังน้อย โดยถือว่าเธอคือแม่ของบรรดาศาสนิกย์ทุกคน เธอเป็นที่ปรึกษาของบรรดาศาหะบะฮฺ มีความห่วงใยต่อมุอฺมินทุกคน สมกับเป็นแม่ของพวกเขา เป็นผู้ให้การอบรม สั่งสอน และเผยแผ่ศาสนาอิสลามให้แก่บุคคลเหล่านั้น ตลอดจนชาวอิฟในเมื่องมะดีนะฮฺและบริเวณใกล้เคียงอีกด้วย ดังมีครั้งหนึ่งท่านอุมมุซุฮร่า อัลอัชชะรี (ร.ฎ.) ได้ไปหาท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เพื่อถามถึงปัญหาศาสนาเกี่ยวกับสามีภริยาเมื่อหลับนอนกันแต่ไม่ได้หลังน้ำอสุจิ ซึ่งปัญหานี้ทำให้ท่านอุมมุซุฮร่ารู้สึกอายที่จะถามท่านหญิงแต่ก็จำเป็น ในที่สุดท่านกล่าวว่า :

يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ يَا أُمَّهُ , إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ عَنْ شَيْءٍ , وَإِنِّي أَسْتَخِيْبُكَ

ความว่า :-

“ โอ้ ! มารดาแห่งศรัทธาชน หรือ โอ้ ! ท่านแม่ แท้จริงข้าพเจ้าต้องการถามท่านเกี่ยวกับสิ่งหนึ่ง แต่ข้าพเจ้ารู้สึกอาย ” ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ตอบว่า :-

لَا تَسْخِيْبِي أَنْ تَسْأَلَنِي عَمَّا كُنْتَ سَأَلْتَهُ عَنْهُ أُمَّكَ الَّتِي وَآحْتَاكَ , فَإِنَّمَا أَنَا أُمَّكَ ...

ความว่า :-

“ ท่านอย่าอายที่จะถามฉัน เหมือนกับท่านอย่าอายที่จะถามแม่ของท่าน แท้จริงฉันคือแม่ของท่าน... ” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 526)

2. บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินตุ อับบักฺรฺ (ร.ฎ.) ในด้านการเมือง

2.1 บทบาทในการปกป้องศาสนา และปกป้องประเทศ

2.1.1 สมัยเคาะลีฟะฮฺอุมมุบักรฺ (ร.ฎ.) และสมัยเคาะลีฟะฮฺอุมฺรฺ (ร.ฎ.)

ทั้งสองสมัยนี้ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับงานการเมืองเช่นเดียวกับในสมัยของท่านรศูล ﷺ ยังมีชีวิตอยู่ (al-Afghani, Sa‘id. n.d. : 30) เพราะนางมั่นใจในความซื่อสัตย์ของ

บิดาต่อเอกองค์อัลลอฮ์และรศูดจริงจังและเด็ดขาดในเรื่องการบ้านการเมืองและยังเห็นว่าท่านอุมัร (ร.ฎ.) ก็มีความเข้มแข็งในการปกครองบ้านเมืองและเคร่งครัดต่อศาสนามากเช่นกัน

2.1.2. สมัยเคาะลีฟะฮ์อุมมาน (ร.ฎ.)

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองในสมัยเคาะลีฟะฮ์อุมมาน (ร.ฎ.) ในช่วงตอนปลายสมัยของท่าน เพราะมีเหตุการณ์วุ่นวายปั่นป่วนในการปกครองเกิดขึ้น ซึ่งเคาะลีฟะฮ์อุมมาน (ร.ฎ.) ได้เสียมัรวาน อิบน์ อัลหะกัม (ลูกพี่ลูกน้องของท่าน) มาเป็นที่ปรึกษาและยังเป็นเลขานุการส่วนตัวของท่าน ประจวบกับเคาะลีฟะฮ์ได้ลดจำนวนเงินเดือนให้แก่ท่านหญิง ทำให้ท่านหญิงรู้สึกอึดอัดในการกระทำของเขา และนางก็ได้ยึดถือเกราะ และรองเท้าที่ท่านนบี ﷺ ให้แก่เขา (al-Baladhuri¹⁰², 1417 / 1996 : 49)

ก็อดดูเราะฮ์, ซาฮียะฮ์ (Qaddarah, Zāhiyah. 1408 / 1988 : 170-175) กล่าวในหนังสือ 'A'ishah Um al-Mu'minin ว่า " สาเหตุที่ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) และประชาชนชาวกูฟะฮ์และบัศเราะฮ์ ไม่ชอบเคาะลีฟะฮ์อุมมาน (ร.ฎ.) เพราะ :-

- 1) ท่านนิยมพรรคพวกโดยจะให้เผ่าบনীอุมัยยะฮ์ (เผ่าของท่านอุมมาน) เป็นผู้ปกครองเมืองต่าง ๆ
- 2) คิวแทนการปกครองของท่าน (ผู้ปกครองเมืองต่าง ๆ ในสมัยของท่าน) มีความเอนเอียงจากความถูกต้อง โดยพวกเขาทำการปกครองอย่างอธรรมและเด็ดขาดเกินไป รวมทั้งปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนา เช่น การคืบหน้าของนายอัลวะลีด อิบน์ อะเกาะบะฮ์ ผู้ปกครองเมืองกูฟะฮ์ในสมัยนั้น
- 3) เผ่าอุมัยยะฮ์มีสิทธิในการควบคุมกองคลังกลางของมุสลิมมากกว่าเผ่าอื่น ๆ
- 4) ท่านไม่มีความเข้มแข็งในการปกครองเหมือนเคาะลีฟะฮ์อุมบักร์ และอุมัร (ร.ฎ.)
- 5) มีความขัดแย้งมากมายเกิดจากท่านอุมมานและญาติมิตรของเขา เพราะพวกเขายึดมัรวาน อิบน์ อัลหะกัม มาเป็นที่ปรึกษาและปฏิบัติตามแนวคิดของเขา ทั้ง ๆ ที่ท่านรศูด ﷺ เคยปลดเขาออกจากการเป็นผู้นำที่มักกะฮ์มาแล้วก่อนหน้านั้นเนื่องจากเขามีนิสัยกร้าวและกร้าน "

ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับข้อมูลที่ว่าท่านอุมมาน (ร.ฎ.) ไม่มีความเข้มแข็งในการปกครอง เพราะท่านสามารถปกครองบ้านเมืองนานถึง 12 ปี เนื่องจากท่านถูกแต่งตั้งให้เป็นเคาะลีฟะฮ์เมื่อวันที่ 1 เดือนมูฮัรริบ¹⁰³ ปีฮิจญเราะฮ์ที่ 24 (ค.ศ. 603) และเสียชีวิตเมื่อวันศุกร์ที่ 18 เดือนซุลฮิจญะฮ์ ปี

¹⁰² al-Baladhuri คือ อะหฺมัด อิบน์ อะหฺมาด อิบน์ ฮุบัยร กำนันที่เมืองแบกแดด ในช่วงต้นฮิจญเราะฮ์ที่ 300 ท่านได้ศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ที่เมืองคามาตักฮ์ มุมมุศ และฮันฎอกิฮ์ฮ์ในประเทศอิรักจากซัยอูฮ์อะหฺมัด อิบน์ สะอูด อัลมะคาอินี ทำให้ท่านกลายเป็นนักเขียนประวัติศาสตร์ที่เลื่องลือ เสียชีวิตเมื่อปีฮิจญเราะฮ์ที่ 279 (ค.ศ. 892) (Sazkin, Fu'ad 1991 : 152)

ฮิจญเราะฮ์ที่ 36 (ค.ศ.615) (Ibn Sa'd, 1410 / 1990 : 3 : 57)

ผู้วิจัยเห็นว่าท่านอุษมาน (ร.ฎ.) เป็นผู้ที่นิยมพรรคพวกที่เอื้อประโยชน์ต่อเหล่าเครือญาติ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติและไม่เสียหาย เพราะไม่ถึงว่าเป็นปัญหาที่ท่านได้แต่งตั้งญาติมิตรให้เป็นเจ้าครองเมืองต่าง ๆ เนื่องจากความสามารถและความดีที่พวกเขามีอยู่ คังนั้น เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะยกย่องผู้นำมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุดาฟารุรอซิดีนทุกคน ท่านนบี ﷺ เองก็เคยกำชับให้เราปฏิบัติตามแนวทางของท่านและบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านด้วย เพราะพวกเขาได้รับคำยืนยันจากท่านนบี ﷺ ว่าเป็นชาวสวรรค์ ดังปรากฏในหะดีษของท่านนบี ﷺ ว่า :

عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ

ความว่า :-

“ จงยึดถือแนวทางของฉันและแนวทางของคุดะฟารุรอซิดีน¹⁰⁴หลังจากฉัน ” (บันทึกโดยอบูดาวูด หมายเลข 3991)

ยังมีหะดีษอีกบทหนึ่งรายงานโดยอบูมูซา อัลอัซอะรียะว่า ครั้งหนึ่งฉันได้ไปเยี่ยมท่านนบี ﷺ ในขณะที่ท่านกำลังอาบน้ำละหมาดอยู่ที่บ่อน้ำชื่อว่า “ อะรียะ ”¹⁰⁵ เมื่อท่านอาบน้ำละหมาดเสร็จเรียบร้อยและนั่งอยู่บนบ่อน้ำนั้น ฉันก็ให้ติดตามแก่ท่าน และขออนุญาตจากท่านเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตู ทันใดนั้นท่านอบูบักร (ร.ฎ.) ก็พลิกประตูเข้ามา ท่านนบี ﷺ ถามว่า “ เขาเป็นใคร ” ฉันตอบว่า เขาคือ อบูบักร ท่านนบี ﷺ บอกว่า “ จงอนุญาตให้เขาเข้ามาและจงกล่าวแก่เขาและแจ้งข่าวดีแก่เขาว่า เขาเป็นผู้ที่จะได้เข้าสวรรค์ ” และอีกไม่นานท่านอุมัร (ร.ฎ.) ก็เข้ามา ท่านนบี ﷺ ก็ถามอีกเช่นเดิมว่า “ เขาคือใคร และจงบอกข่าวดีให้แก่เขาว่า เขาคือชาวสวรรค์ ” และต่อมาท่านอุษมาน (ร.ฎ.) ก็เข้ามา ท่านนบี ﷺ ก็กล่าวเช่นเดิม... ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 1454)

2.1.3) สมัยเคาะลีฟะฮ์อะลี (ร.ฎ.)

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในฐานะผู้รู้ มีความคิดอันบริสุทธิ์ และตั้งมั่นในสุจริตธรรม ย่อมไม่สามารถที่จะนิ่งเฉยต่อการตายของท่านอุษมาน (ร.ฎ.) ซึ่งจะทำให้ประชาชาติมุสลิมไม่เคารพต่อผู้นำ ทำให้เธอต้องคิดที่จะช่วยกู้ศักดิ์ศรีของเคาะลีฟะฮ์อุษมาน (ร.ฎ.) และมุสลิมผู้บริสุทธิ์ในอนาคตต่อไป เธอจึงเดินทางมุ่งหน้าสู่เมืองบัศเราะฮ์ เพื่อไปเจรจากับเคาะลีฟะฮ์อะลี (ร.ฎ.) ให้นำตัวฆาตกร

¹⁰³ มุหรัรโรม คือ เคื่อนแรกในปฏิทินอิสลาม

¹⁰⁴ คุดะฟารุรอซิดีน หมายถึง บรรดาผู้ปกครองที่มีความเฉลียวฉลาดที่มีความเป็นธรรม ซึ่งเป็นสาวกของท่านนบี ﷺ ที่ถูกคัดเลือกขึ้นมาเป็นผู้นำต่อจากท่านอันได้แก่ ท่านอบูบักร อุมัร อุมาน และอะลี (ร.ฎ.) เป็นต้น

¹⁰⁵ บ่อน้ำอะรียะ ตั้งอยู่ใกล้กับมัสยิดกุบาอู แห่งเมืองมะดีนะฮ์ (Ibn Manzūr, 1417 / 1997 : 1 : 117)

ผู้สังหารเคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟะฮ์ (ร.ฎ.) มาประหารชีวิต แต่เหตุการณ์กลับตาลปัตรจนเกิดการปะทะกัน ในที่สุดทั้งท่านอับซุฮัยบ์ และท่านฎ็อลหะฮ์ (ร.ฎ.) ก็เสียชีวิตในสมรภูมิตองครามอูฐ เพราะถูก มัรวาน อิบน์ อับดุลอะซีสแห่งคัยรอน ทำให้ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ต้องมีความทุกข์ทรมานไปจนตลอดชีวิต (Qaddurah, Zahiyah. 1408 / 1988 : 178-197)

ชาฮีน, อับดุลค็อบบารุ และอิสฎาฮ์ อับดุลสะลาม (Shāhin, ‘Abd al-Sabbār ; Islāh ‘Abd al-Salām, n.d. : 102-111) กล่าวในหนังสือ *Mawsū‘at Ummahat al-Mu‘minin* ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ได้ร่วมลงนามทางการเมืองตั้งแต่สมัยของท่านนบี ﷺ ซึ่งนางเคยร่วมเป็นสักขีพยานว่าสงครามคือผลงานทางการเมืองขึ้นหนึ่งในทุกกาลสมัย แต่ท่านหญิงมิได้มีบทบาททางการเมืองอย่างจริงจังทั้งในสมัยเคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟะฮ์และอุมัยรฺ (ร.ฎ.) เพราะขณะนั้นท่านหญิงยังมีอายุน้อยมาก ถ้ามาเปรียบกับบรรดาเคาะหะบะฮ์ที่มีความอาวุโสซึ่งทำการปกครองบ้านเมืองในสมัยนั้น ” ท่านหญิงเริ่มมีบทบาททางการเมืองเมื่ออายุย่างเข้าห้าสิบปี หลังจากท่านอุมัยรฺ (ร.ฎ.) ถูกฆาตกรรมเมื่อวันที่ 18 มุฮัฎฎะฮ์ ปีฮิจญะเราะฮ์ที่ 35 (ค.ศ. 614) ซึ่งท่านอะลี อิบน์ อับีฏอลิบ (ร.ฎ.) ถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งแทนเคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟะฮ์ (ร.ฎ.) แต่ฆาตกรผู้ลอบสังหารท่านอุมัยรฺ (ร.ฎ.) ได้หนีเข้าไปยังเมืองบัศเราะฮ์และเข้าไปซ่อนตัวในกองทหารของท่านอะลี (ร.ฎ.) ที่นั่น ทำให้ท่านฎ็อลหะฮ์ อิบน์ อุบัยคิลดาส (ร.ฎ.)¹⁰⁶ และอับซุฮัยบ์ อิบน์ อับดุลอะซีส (ร.ฎ.)¹⁰⁷ ได้เดินทางไปพบกับท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ที่กำลังเดินทางกลับจากประกอบพิธีหัจญ์ที่เมืองมักกะฮ์ ซึ่งทั้งสองได้ขอร้องให้ท่านหญิงร่วมขอความเป็นธรรมหรือนำตัวฆาตกรมาประหารชีวิต ทำให้ท่านหญิงได้เดินทางไปยังมักกะฮ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อเตรียมกำลังพลที่จะเดินทางสู่เมืองบัศเราะฮ์¹⁰⁸

¹⁰⁶ ฎ็อลหะฮ์ อิบน์ อุบัยคิลดาส อัคคัฮ์มีย์ อัลดุเราะฮ์ เป็นเคาะหะบะฮ์ที่กล้าหาญ หนึ่งในแปดจากบรรดาผู้มั่นถือศาสนาอิสลามรุ่นแรกและหนึ่งในสิบจากบรรดาที่ได้รับคำยืนยันจากท่านนบี ﷺ ว่าเป็นผู้ได้รับเจ้าสวรรค์ เป็นหนึ่งในหกของอะหฺลุลบัยรฺ (ผู้ร่วมประชุมในสมัยของเคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟะฮ์) ท่านแต่งงานกับอุมัยรฺ กัลนุม บินตุ อับบีบักรฺ (ที่สาวร่วมบิดาของท่านหญิงอาอิชะฮ์) และเสียชีวิตในสนามรบตองครามอูฐ ปีฮิจญะเราะฮ์ที่ 36 (ค.ศ. 615) ในขณะมีอายุได้ 63 ปี (Ibn Hajar, 1412/1992 : 282)

¹⁰⁷ อับซุฮัยบ์ อิบน์ อับดุลอะซีส อิบน์ กุฎัยลิด อัลดุเราะฮ์ เป็นลูกพี่ลูกน้องของท่านนบี ﷺ เป็นเคาะหะบะฮ์ที่กล้าหาญ เป็นหนึ่งในสิบจากบรรดาเคาะหะบะฮ์ที่ได้รับคำยืนยันว่าได้เข้าสวรรค์จากท่านนบี ﷺ เช่นกัน เป็นหนึ่งในสิบสองจากบรรดาผู้มั่นถือศาสนาอิสลามรุ่นแรก ท่านเป็นเคาะหะบะฮ์ที่ร่วมทำการต่อสู้เพื่อหนทางของอัลลอฮ์พร้อมกับท่านนบี ﷺ ทุกครั้ง และเป็นหนึ่งในหกของอะหฺลุลบัยรฺ (ผู้ร่วมประชุมในสมัยของเคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟะฮ์) เช่นกัน ท่านแต่งงานกับหญิงผู้มีศักดิ์สูงสองชั้น (Dhat al-Niqaqayn) นั่นคืออัสมาอุ บินตุ อับบีบักรฺ (ร.ฎ.) ซึ่งเป็นพี่สาวของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) และท่านหญิงอัสมาอุ (ร.ฎ.) ก็ได้กำเนิดเด็กชายคนแรกในอิสลามหลังการอพยพสู่เมืองมะดีนะฮ์นามว่า “ อับดุลลอฮ์ ” (Ibn Hajar, 1412 / 1992 : 214)

กองพลของท่านหญิงได้ขึ้นอยู่เป็นพาหนะก็ได้มุ่งสู่ประเทศอิรัก ส่วนท่านอะลี อิบน์ อับีฏอลิบ (ร.ฎ.) เมื่อทราบข่าวการมาของกองพลของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) และกองพลของฎ็อยดะฮฺ และ อับซุบัยรฺ (ร.ฎ.) ก็ได้เตรียมพลจากเมืองบักเราะฮฺและกูฟะฮฺ¹⁰⁹ ซึ่งคอนแครงระหว่างท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) กับท่านอะลี (ร.ฎ.) ก็ได้พยายามเจรจากันเพื่อสร้างความเข้าใจกัน โดยอาศัยท่าน เกาะกอย อิบน์ อัมรฺ (ร.ฎ.) เป็นผู้ประสานงานจากฝ่ายท่านอะลี (ร.ฎ.) ทำให้ฝ่ายท่านหญิงตกลงกันได้ แต่ความประสงค์ของเอกองค์อัลลอฮฺมิได้เป็นไปตามความต้องการของมนุษย์ ในที่สุดกลุ่มฆาตกรที่ซ่อนตัวอยู่ในกองพลของท่านอะลี (ร.ฎ.) ก็เริ่มปฏิบัติชั่วร้าย โดยพวกเขาเริ่มโจมตีกองพลของท่านหญิง ในขณะที่พวกเขาอนหลับอยู่ ทำให้ฝ่ายท่านหญิงสงสัยว่าเป็นการกระทำจากฝ่ายอะลี (ร.ฎ.) จึงสั่งให้กองกำลังที่เหลือทำการต่อสู้กับพวกเหล่านั้น จึงเกิดการปะทะกันระหว่างทั้งสองฝ่ายก็เริ่มขึ้นอย่างดุเดือดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 10 เดือนญะมาดีลอาคิร¹¹⁰ ปีฮิจญเราะฮฺที่ 36 (ค.ศ.615) จนกระทั่งเวลาอัศริ (ตอนเย็น) ท่านอะลี (ร.ฎ.) ได้สั่งให้ทหารตัดขาอูฐของท่านหญิง ทำให้อูฐตัวนั้นล้มลง ในที่สุดท่านมุฮัมมัด อิบน์ อับีบักรฺ (ร.ฎ.) พี่ชายของท่านหญิงก็เข้าไปรับนางมิให้ตกลงจากหลังอูฐและพาท่านหญิงเข้าไปในเมืองบักเราะฮฺ ท่านอะลี (ร.ฎ.) ก็เข้าไปหาท่านหญิงพลางกล่าวว่า : **عَلَيْكُمْ السَّلَامُ** ความว่า : “ ขอเอกองค์อัลลอฮฺจงให้อภัยแก่ท่านหญิง ” และท่านหญิงก็กล่าวว่า : **مَا أُرِنْتُ إِلَّا الْإِسْلَامَ**, **عَلَيْكُمْ** ความว่า : “ สำหรับท่านก็เช่นกัน ฉันมิได้ต้องการให้เป็นเช่นนี้ แท้จริงฉันต้องการสร้างความเข้าใจ ต้องการให้เกิดความสันติปรองคองกันระหว่างเราเท่านั้น ”

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับอัลกุฎฎีย์¹¹¹ ที่ได้วิจารณ์ต่อกรณีนี้ว่าการเดินทางของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในสงครามอูฐนั้นมีได้เพื่อทำการสู้รบกับท่านอะลี (ร.ฎ.) อันที่จริงท่านหญิงต้องการเจรจาปรองคองกัน แต่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นที่เข้าแทรกแซงในเหตุการณ์จากกลุ่มฆาตกรที่นำโดย อับดุลลอฮฺ อิบน์ สะบะฮฺ (อิบน์ อัลเศาะดาอฺ) ชาวยิวมะดีนะฮฺที่เข้ารับศาสนาอิสลามในช่วงปลายสมัยเคาะลีฟะฮฺอุมัยมาน (ร.ฎ.) ซึ่งไม่มีวัตถุประสงค์ใดในการรับศาสนาอิสลามของเขานอกจากความ

¹⁰⁸ จากหนังสือ *Sharh Nahj al-Balaghah* : 2 : 78 ว่าท่านหญิงอุมมฺี สะละมะฮฺ (ร.ฎ.) ได้เตือนท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มิให้ไปพร้อมๆกับพวกเขา โดยอ้างว่าพวกเขา (ภริยาท่านนบี ﷺ) ต้องทำนกออยู่ในบ้าน ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ก็ยอมรับ แต่ท่านหญิงแถมท้ายด้วยคำว่า “ ฉันออกไปก็เพื่อ *Istah* (สร้างความประนีประนอม) ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น และฉันต้องการผลบุญจากความดีที่ฉันได้กระทำไว้ (al-Afghani, Sa'id, n.d. : 98)

¹⁰⁹ กูฟะฮฺ เป็นเมืองที่ใหญ่ในประเทศอิรัก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำยูเฟรติส เป็นศูนย์กลางราชการในสมัยอะลี อิบน์ อับีฏอลิบ (al-Hamawi, 1410 / 1990 : 4 : 557)

¹¹⁰ ญะมาดีลอาคิรฺ คือ เดือนที่ 6 ตามปฏิทินอิสลาม

¹¹¹ อัลกุฎฎีย์ นามว่า มุฮัมมัด อิบน์ อะหฺมัด อัลอันศอรี เป็นนักอรรถาธิบายอัลกุรอานที่มีชื่อเสียงในอิสลามท่านหนึ่ง และหนังสือที่ท่านเขียนมีมากมาย เช่น *al-Jāmi' li Ahkām al-Qur'an*

พยายามที่จะทำลายศาสนาและมีความอิจฉาคอการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของท่านอุษมาน (ร.ฎ.) รวมทั้งสร้างความแตกแยกในหมู่มุสลิมด้วยกันในสมัยนั้น โดยแก๊งค์ว่าเป็นพรรคพวกของท่านอะลี (ร.ฎ.) ทำให้เหตุการณ์บานปลายในที่สุด

2.2 บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในด้านสงคราม

อัลสิบาอียี (al-Siba'i, 1399/1979 : 70 - 74) กล่าวในหนังสือ *Tarikh Makkah* ว่า "ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ได้เรียกร้องความเป็นธรรมกรณีเคาะลีฟะฮ์อุษมาน อิบน์ อับฟ่าน (ร.ฎ.) ถูกฆาตกรรม" เมื่อท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เสร็จจากการประกอบพิธีฮัจญ์และเดินทางกลับสู่เมืองมะดีนะฮ์ ในระหว่างทาง ณ ¹¹²ทุ่งสะรียฟ ท่านซุบัยร ฎ็อลฮะฮ์ และถูกหลานบนีนุ้ยยะฮ์ ซึ่งเป็นพี่น้องของท่านเคาะลีฟะฮ์อุษมาน (ร.ฎ.) ก็มาถึงที่นั่นพร้อมขอร้องและอาศัยบารมีของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในการเรียกร้องความเป็นธรรมจากท่านอะลี (ร.ฎ.) โดยมุ่งหน้าสู่เมืองบัศเราะฮ์ ตอนแรกท่านหญิงก็สนองความต้องการของพวกเขา แต่พอเดินทางมาถึงแหล่งน้ำชื่อว่า "เหอาฮับ" ท่านหญิงก็ได้ยื่นเสียงหมาเห่า ทำให้นางสะดุ้งตกใจและขอเดินทางกลับ เพราะได้สำนึกถึงคำกล่าวของท่านนบี ﷺ ครั้งหนึ่งว่าจะมีกริยาของท่านคนหนึ่งจะเดินมาถึงที่นี่ แต่การขอร้องของนางถูกคัดค้านจากกลุ่มเหล่านั้นในที่สุดท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) และพรรคพวกของซุบัยรและฎ็อลฮะฮ์ (ร.ฎ.) ประมาณ 3 พันคนก็ต้องเดินรูกหน้า ไปยังบัศเราะฮ์ต่อไปเพื่อไปพบกับท่านอะลี (ร.ฎ.) ที่นั่น โดยมีพลพรรคของชาวอุษมาตมทบด้วย และเมื่อเผชิญหน้ากับกองทัพของอะลี (ร.ฎ.) ทำให้ทั้งสองกองทัพเกิดการปะทะกันอย่างดุเดือดเพราะมีกลุ่มฆาตกรผู้ลอบสังหารเคาะลีฟะฮ์อุษมาน (ร.ฎ.) ได้เข้าร่วมกับกองทัพอะลี (ร.ฎ.) เพื่อหวังความคุ้มครองจากท่านและทำการจู่โจมกองทัพของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในเวลากลางคืน ซึ่งทำให้บรรดาเศาะหาบะฮ์เข้าใจว่าเป็นการกระทำของฝ่ายอะลี (ร.ฎ.) จึงเกิดการเข่นฆ่ากันเองจนทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องจบชีวิตไปในสมรภูมินี้ประมาณ 1 หมื่นคน เมื่อเหตุการณ์ทวีความรุนแรง ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ก็ได้แสดงความเคียดแค้นขี้จู้จี้เข้าไปในสมรภูมิต่างกล้าหาญเพื่อขังขังกองพลของตนให้หยุดจากการทำสงครามครั้งนี้

2.3 บทบาทในด้านการให้คำปรึกษาและวินิจฉัยปัญหาศาสนาแก่บรรดาเคาะลีฟะฮ์

อิมน์ สะอูด (Ibn Sa'ad, 1410/1990 : 2 : 286) เล่าว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) มีบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่บรรดาเคาะลีฟะฮ์ รวมถึงท่านนุอวียะฮ์ (ร.ฎ.) อีกด้วยจนกระทั่งสิ้นชีวิต

¹¹² ทุ่งสะรียฟ เป็นสถานที่แห่งหนึ่ง อยู่ห่างจากมักกะฮ์ประมาณ 10 ไมล์ (Ibn Manzur, 1417/1997 : 6 : 245)

โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงโดยตรง ซึ่งท่านหญิงจะให้คำปรึกษาแก่เคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยร (ร.ฎ.) ในเรื่องของการอนุมัติให้ใช้น้ำหอมสำหรับผู้ประกอบพิธีหัจญ์ ซึ่งนางได้กล่าวว่า :

طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَرَمِهِ حِينَ أُحْرِمَ , لِحَلِّهِ حِينَ حَلَّ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ الْبَيْتَ
 ความว่า :

“ฉันได้ใช้น้ำหอมแก่ท่านรศูล ﷺ ก่อนที่ท่านจะครองเอี๊ยะรอม (เพื่อประกอบพิธีหัจญ์หรืออุมเราะฮ์) และหลังจากตะห์ลุลเฮาวัล¹¹³ ก่อนที่ท่านจะเวียนรอบกะอฺบะฮ์ ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 1539 ; มุสลิม หมายเลข 2040) (อ้างแล้ว)

ท่านมุฮัมมัด อิบน์ อับบักร (ร.ฎ.) ได้กล่าวว่า :

كُنْتُ عَائِشَةَ فَذُ اسْتَنْتُ بِالْقَوَى فِي خِلَافَةِ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ وَهَلُمَّ جَرًّا إِلَى أَنْ مَاتَتْ بِرَحْمَةِ اللَّهِ .
 ความว่า :

“แท้จริงท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ได้ให้คำวินิจฉัยปัญหาป็นุญาสาสนาอย่างเด็ดเดี่ยว มั่นคงในสมัยการปกครองของท่านเคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยร ฮุฎัยร อุมมาน และต่อ ๆ มาจนกระทั่งสิ้นชีวิต ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงเมตตาต่อท่านหญิงด้วยเถิด ” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 2049)

สำหรับตัวอย่างของการให้คำปรึกษาของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในแต่ละสมัยดังนี้ :-

2.3.1 สมัยของท่านอบูบักร์ (ร.ฎ.)

ญะฮูมาซ, อับดุลหะมิด (Tahmaz, 'Abd al-Hamid. 1410 / 1990 : 98) กล่าวว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับมรดกของท่านนบี ﷺ ว่ามีบรรดาภริยาของท่านได้ส่งท่านอุมมาน (ร.ฎ.) ให้มาหาท่านอบูบักร์ (ร.ฎ.) และขอสิทธิในการรับมรดก ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) จึงยกคำพูดของท่านนบี ﷺ ว่า : لَا تُوْرَثُ مَا تَرَكَتُ مِنْ صَنْعَةٍ

ความว่า :-

“ พวกเรา (บรรดานบี) ไม่มีการทิ้งมรดกไว้แก่ใคร สิ่งใดที่เราทิ้งไว้มันเป็นเสาะคะเกาะฮ์ (สิทธิของมุสลิมและมุอฺมิน) ทุกคน ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 6029 ; มุสลิม หมายเลข 3303 ; นะสาอี หมายเลข 4072 ; อบิดาวูด หมายเลข 2584 ; มาลิก หมายเลข 1577 และ อะหฺมัด หมายเลข 52 และ 25728)

2.3.2 สมัยของท่านฮุฎัยร (ร.ฎ.)

ญะฮูมาซ, อับดุลหะมิด (Tahmaz, 'Abd al-Hamid. 1410 / 1990 : 102) ยังได้กล่าวว่า

¹¹³ ตะห์ลุลเฮาวัล หมายถึง การปลดคำเอี๊ยะรอมซึ่งผู้ประกอบพิธีหัจญ์หรืออุมเราะฮ์สามารถปฏิบัติได้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อนุมัติ ยกเว้นการร่วมประเวณีระหว่างสามีภริยา

“ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้ให้คำปรึกษาแก่ท่านอุม്മัรฺ (ร.ฎ.) ในเรื่องของการใส่ของหอม ในขณะที่ประกอบพิธีฮัจญ์ ” ว่า :-

طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَصْبَحَ وَإِنْ وَيَبِضُّ الْمِسْكَ (أَثْرَةً) فِي مَقَارِقِهِ .

ความว่า :-

“ ฉันทิ้งของหอมให้แก่ท่านนบี ﷺ ในขณะที่ท่านประกอบพิธีฮัจญ์ และแท้จริงรอยหยดของขมดเชียงยังปรากฏอยู่ ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 1539 ; มุสลิม หมายเลข 2047 ; อิบน์มาญะฮฺ หมายเลข 3033 และอะหฺมัด หมายเลข 23531)

2.3.3 ธรรมเนียมของท่านอุม്മาน (ร.ฎ.)

ท่านหญิงได้ให้คำปรึกษาแก่ท่านอุม്മาน อิบน์ อัฟฟาน (ร.ฎ.) ในเรื่องของการดำรงตนในการปกครองบ้านเมือง ถึงแม้จะมีผู้คัดค้านหรือถูกลอบสังหาร (al-Salibi, 1413 /1993 :11 : 108-109 ; al-Afghani, Sa'id. n.d. :32) โดยท่านหญิงจะยกคำกล่าวของท่านนบี ﷺ ว่า :-

بِأَعْيُنِنَا إِنْ وَلاَكَ اللَّهُ هَذَا الْأَمْرَ يَوْمًا فَارَاكَ الْمَتَأَمِّنُونَ عَلَى أَنْ يَخْلَعَ قَمِيصَكَ الَّذِي قَمَصَكَ اللَّهُ
فَلَا تَخْذَعُ .

ความว่า :-

“ โอ้ ! อุม്മาน หากเอกองศ์อัลลอฮฺทรงประสงค์ให้ท่านเป็นผู้นำในวันใดวันหนึ่ง จะมีผู้กลับกลอกต้องการที่จะปลดเสื้อเจ้า (ปลดออกจากตำแหน่งซึ่งเอกองศ์อัลลอฮฺได้แต่งตั้งไว้) ดังนั้นเจ้าอย่าอดค้มัน (ปลดมัน) ออก ” (บันทึกโดยอะหฺมัด หมายเลข 24316)

2.3.4 ธรรมเนียมของท่านอะลี (ร.ฎ.)

อัลญะมัด, อิบรอฮีม (al-Jamal, Ibrahim. n.d. : 21) ได้เขียนในหนังสือ Faawa 'A'ishah fi al-Din wa al-Hayah ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้ตั้งบรรดาสะหะบะฮฺให้ไปถามท่านอะลี (ร.ฎ.) เมื่อพวกเขาอยากรู้ในเรื่องของการเข็ดรองเท้าในการอาบน้ำละหมาดโดยไม่ต้องล้างเท้า เพราะท่านอะลี (ร.ฎ.) รู้เรื่องนี้มากกว่า ”

2.4 ทักษะต่าง ๆ ของนักปราชญ์มุสลิมเกี่ยวกับการเป็นผู้นำของผู้หญิง

มีการศึกษาเกี่ยวกับทักษะของนักปราชญ์มุสลิมกรณีผู้หญิงสามารถมีบทบาทในด้านการเมือง การปกครอง ในกรณีต่อไปนี้ :

2.4.1 การเป็นผู้บังคับบัญชาทางทหารของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.)

กรณีท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นผู้บังคับบัญชาทางทหารนั้น นักปราชญ์มุสลิมให้ทัศนะดังนี้

อิหม่ามอะหมัดมีทัศนะเกี่ยวกับการเป็นผู้นำของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่าไม่ได้ เพราะการที่นางได้เดินทางเข้าสู่สงครามอัครมด (สงครามอูฐ) นั้น นางได้เป็นผู้บังคับบัญชากองทัพเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมจากเคาะลีฟะฮฺอะลี (ร.ฎ.) ให้แก่ครอบครัวของเคาะลีฟะฮฺอุมัยมาน (ร.ฎ.) รวมทั้งระงับกองทัพและสั่งให้หยุดจากการสู้รบทันทีเมื่อเห็นบรรดาสะหาบะฮฺจำนวนมากที่เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนั้น (ชะกะรียา บะซีร์, 2540 : 192) แสดงว่าอิหม่ามอะหมัดเห็นว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) สามารถเป็นผู้บังคับบัญชาทหารในสงครามอูฐนั้นได้

อัญญาบะรี ให้ทัศนะว่าการเป็นผู้บังคับบัญชาของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในสงครามอูฐนั้นว่าเป็นไม่ได้ เพราะตอนแรกนางอยู่ที่มักกะฮฺกำลังประกอบพิธีหัจญ์ แต่เมื่อเดินทางกลับสู่มะดีนะฮฺในระหว่างทางก็มีฎ็อลฮะฮฺ (ร.ฎ.) และซุบัยรฺ (ร.ฎ.) พร้อมพลพรรคได้ขอร้องให้นางสนับสนุนพวกเขาและขอร้องให้เดินทางไปยังบัสเราะฮฺพร้อมพวกเขา เพื่อขอความเป็นธรรมจากท่านอะลี (ร.ฎ.) กรณีท่านอุมัยมาน (ร.ฎ.) ถูกฆาตกรรม (al-Tabari, 1417/1997 : 3 : 12) ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะนี้ เพราะนางได้ให้การสนับสนุนเท่านั้น มิได้ออกคำสั่งหรือห้ามแต่อย่างใด

ส่วนทัศนะของชีอะฮฺ ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สตรีท่านหนึ่งที่ไม่ประสงค์ออกนามว่า ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้บังคับบัญชาทหาร โดยให้เหตุผลว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอและไม่เด็ดขาดในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหา (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (สัมภาษณ์) , 10 กุมภาพันธ์ 2547)

2.4.2 การเป็นผู้นำประเทศของสตรี นักปราชญ์มุสลิมได้ให้ทัศนะที่หลากหลาย แต่จะกล่าวในที่นี้เฉพาะที่น่าเชื่อถือเท่านั้น กล่าวคือ อิศมะตุคติน กัฎฎุร (‘Ismat al-Din, n.d. : 522-524) กล่าวในหนังสือ al-Mar’ah min Khilaf al-Jami’ al-Sahih li al-Bukhari ว่า “ผู้หญิงไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำประเทศและไม่สมควรที่จะเป็นผู้นำในการบริหารการปกครองประเทศ” เพราะยึดตามคำกล่าวของท่านรศุด رضي الله عنه ว่า :

لَنْ يُطِيعَ قَوْمٌ وَأَمْرَهُمْ أَمْرًا¹¹⁴

ความว่า :-

“กลุ่มชนนั้นจะ ไม่มีความรุ่งเรืองหรือ ไม่ได้รับชัยชนะหากพวกเขามอบกิจการของพวกเขาให้อยู่ภายใต้การปกครองของผู้หญิง ” (บันทึกโดยบุคอรีย์ หมายเลข 4163 , 4425)

สำหรับผู้วิจัยก็เห็นด้วยกับทัศนะนี้ เนื่องจากผู้หญิงไม่สมควรเป็นผู้บังคับบัญชาและผู้นำประเทศ เพราะงานนี้ต้องอาศัยความเข้มแข็งและเด็ดขาดซึ่งพบน้อยในผู้หญิง

¹¹⁴ ตามบันทึกของอิหม่ามอะหมัดว่าท่านนบี ﷺ กล่าวว่า : لَنْ يُطِيعَ قَوْمٌ أَمْرَهُمْ إِلَى أَمْرٍ ความว่า : กลุ่มชนนั้นจะไม่ได้รับชัยชนะหรือความสำเร็จ หากพวกเขามอบกิจการของพวกเขาอยู่ภายใต้การปกครองของผู้หญิง (บันทึกโดยอะหมัด หมายเลข 19961) (Ibn Hanbal, 1414 / 1993 : 6 : 31)

2.4.3 การให้สัตยาบันของผู้หญิง นักปราชญ์มุสลิมให้ทัศนะที่แพร่หลาย (เห็นพ้องต้องกัน) ดังนี้:-

ตามทัศนะของฮิบะฮฺ เราะอูฟกล่าวว่า “ การให้คำสัตยาบันนั้นเป็นสิทธิของมุสลิมนและมุสลิมาฮฺ เพราะเป็นหนทางเดียวที่สามารถจะแต่งตั้งผู้นำประเทศและสามารถที่จะถอดถอนเขาได้ ” แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของอิสลามบนความยุติธรรมและมีการประชุมที่มีการ ไหวดเสียง โดยให้เหตุผลว่า การให้สัตยาบันของผู้หญิงต่อผู้นำมุสลิมนั้น เป็นวิธีการหนึ่งในการสนับสนุนการเมืองให้เข้มแข็งและมั่นคง (Izzat, Hibah Ra'uf. 1416/1995 : 121) ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะนี้ เพราะผู้หญิงก็มีสิทธิที่จะออกเสียงในการสนับสนุนและถอดถอนผู้นำได้เช่นกัน

2.4.4 การต่อสู้ของมุสลิมาฮฺในหนทางของอัลลอฮฺ เพื่อปกป้องศาสนาและจัดการตั้งภาคีต่อเอกองค์อัลลอฮฺ

ตามทัศนะของฮิบะฮฺ เราะอูฟ (Izzat, Hibah Ra'uf. 1415 / 1995 : 120-163) ว่า เป็นการกระทำที่จำเป็นจะต้องปฏิบัติทุกคน (ฟิรฎูฮีน) ในภาวะที่ปราศจากมุสลิมีน (ผู้ชาย) และเป็นการกระทำที่ปฏิบัติเพียงคนเดียวในกลุ่ม (ฟิรฎูกิฟายะฮฺ) ในภาวะสงครามเพื่อทำการรักษาหรือเยียวยาผู้บาดเจ็บและบริการนำคัมแก่พวกเขาเหล่านั้น ส่วนอัลกันดะฮฺละวี (al-Kandahlawi, 1992 : 53) ว่าไม่จำเป็น

อัยคฺ, ยูสุฟ ('A'yd, Yusuf. 1412 / 1992 : 190-191) กล่าวในหนังสือ *Dirasat fi al-Tabshir wa al-Istishraq* ว่า “ การที่ผู้หญิงเป็นผู้ร่วมในสงครามนั้นเหมาะสมบางกรณี คือ กรณีเป็นผู้ร่วมในการรักษาและเยียวยาแก่ผู้บาดเจ็บ หรือการให้กำลังใจแก่สามีและลูกในการต่อสู้เพื่อสังฆกรรม ” ดังมีหะดีษจากท่านอิรเราะบียฺ บินตุ มุอาวัญ¹¹⁵ กล่าวว่า :

لَمَّا تَزَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، نَسَبِي الْقَوْمِ وَتَخَدِمُهُمْ وَتَرَدُّ الْقَتْلَى وَالْجَرْحَى إِلَى الْمَيْتَةِ

ความว่า :

“ พวกเราได้ออกทำการต่อสู้กับศัตรูพร้อมกับท่านรูด ~~ﷺ~~ พวกเราบริการนำคัมแก่ผู้บาดเจ็บช่วยเหลือพวกเขา และส่งผู้ที่ได้รับบาดเจ็บในสงคราม ไปยังเมืองมะดีนะฮฺ ” (บันทึกโดยอะหฺมัด หมายเลข 26477)

ส่วนทัศนะของมุฮัมมัด บัลดาดญี กรณีผู้นำที่นอกเหนือจากสงครามนั้นต้องดูที่ความจำเป็น เช่น ผู้นำระฆมาดในหมู่ผู้หญิงด้วยกันหากไม่มีผู้ชาย ผู้นำกลุ่มสตรีในการเรียกร้องสิทธิและหน้าที่ของคนหากมีการถูกรังแกหรือทารุณกรรม กดขี่ข่มเหงหรือไม่ยุติธรรมโดยยึดหลักของศักดิ์ษะรออียฺ (การป้องกัน) ว่าด้วยผู้หญิงสามารถเผยแพร่ศาสนาในมัสยิด เรียนหนังสือ ทำหัจญ์ การต่อสู้เพื่อ

¹¹⁵ อิรฺรฺบียฺ บินตุ มุอาวัญ อิบฺนุ ฮัฟรอฮฺ อัลฮันศอรียะฮฺ ฮันนัจญารียะฮฺ (Ibn Hajar, 1412 / 1992 : 747)

ปกป้องศาสนาและประเทศ การเยียวยารักษาโรค และการเป็นพยานในศาล เป็นต้น (Baltaji, Muhammad. 1420 / 2000 : 257) แต่ผู้หญิงไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ตัดสินคดีความ เพราะขาดความเด็ดขาดตามลักษณะนิสัยธรรมชาติของเธอ และการตัดสินคดีความต้องอาศัยความคิดที่สมบูรณ์และเฉียบขาดตามลักษณะธรรมชาติของผู้ชาย (Baltaji, 1420 / 2000 : 263)

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะดังกล่าว เพราะผู้หญิงบางคนก็มีความสามารถ ความกล้าหาญ ซึ่งพร้อมที่จะมีการต่อสู้ในหนทางของเอกองค์อัลลอฮ์เคียงข้างผู้ชาย เพื่อปกป้องศาสนาและขจัดการตั้งภาคีต่อพระองค์ด้วยพลังและความสามารถเท่าที่นางมีอยู่ ดังคำกล่าวของท่านนบี ﷺ ที่ว่า :-

إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَاتُ الرِّجَالِ

ความว่า :

“แท้จริงบรรดาผู้หญิงคือส่วนหนึ่งของบรรดาผู้ชาย ” (บันทึกโคซอะหฺมัด หมายเลข 94)

2.4.5 การเป็นผู้นำทั่วไปของสตรี นักปราชญ์มุสลิมมีทัศนะต่อประเด็นนี้ดังนี้ :-

ทัศนะของอิหม่ามอะหฺมัดว่า ผู้หญิงสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำทั่วไปที่เหมาะสม เช่น การเป็นผู้ตัดสินคดีความที่นอกเหนือจากคดีมาตรการกรรมและการลงโทษ(Izzat, Hibah Ra'af. 1416 / 1995 :137)

ทัศนะของอิบนุ ญะรียร์ ว่า ผู้หญิงสามารถทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาคดีความได้ โดยท่านยึดหลักตามแนวทางของเคาะลีฟะฮ์อุมัยรฺ (ร.ฎ.) ที่ยอมให้ผู้หญิงทำหน้าที่เป็นผู้คุมตลาดในฐานะผู้คิดบัญชีการเงิน แต่มิใช่ผู้นำในการปกครองประเทศ (Zaydan, 'Abd al-Karim. 1417 / 1997 :301 ; Izzat, Hibah Ra'uf. 1416/1995 : 137)

ส่วนทัศนะที่นำเชื่อถือ คือ ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำในการปกครองทั่วไปได้ เช่น การควบคุมดูแลลูกหลานในครอบครัว การแยกคู่พิพาทออกจากกันเพื่อมิให้บานปลายกรณีใดๆ มีการทะเลาะกัน และการรักษาทรัพย์สินสมบัติของสามีและส่วนรวม การประชุมกันในเรื่องของการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง เช่น เรื่องครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น (Izzat, Hibah Ra'af, 1416/1995 : 137)

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะดังกล่าว เพราะผู้หญิงก็ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนาง ดังที่ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า :

وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا

ความว่า :-

“ ผู้หญิงเป็นผู้ปกครองดูแล ในบ้านของสามีและมีหน้าที่ดูแลผู้ที่อยู่ใต้การปกครองของนาง ” (บันทึกโคซบุคอรี หมายเลข 893)

2.4.6 การเป็นผู้นำละหมาด

ทัศนะที่หนึ่ง เป็นทัศนะของอิหม่ามอะหะดี ชาฟีอี และหัมบะลี เห็นพ้องตรงกันว่า ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำละหมาดได้ หากผู้ตามเป็นผู้หญิงหรือกระเทย (al-Jaziri, 'Abd al-Rahman. 1411/1990 : 1 : 409) ในหนังสือ al-Fiqh 'alā Arba't al-Madhahib ซึ่งมีหะดีษและอาฮาร¹¹⁶ เกี่ยวกับการเป็นผู้นำละหมาดของผู้หญิงดังนี้ :-

1) อัลอัควี (al-'Adwi, Mustafa 1419 / 1999 : 1 : 343-344) ได้รายงานในหนังสือ Jami' Ahkam al-Nisa' ว่า "มีหะดีษจากอุมมุ ะเราะกะฮะฮฺ บินตุ อับดุลลอฮฺ อิบну อัลฮาริษ (ร.ฎ.)" ว่า :

أَمْرَهَا أَنْ تُوَمَّ أَهْلَ دَارِهَا

ความว่า :-

" ท่าน (ร.ฎ. ﷺ) ได้สั่งให้นางนำละหมาดให้แก่ผู้ที่อยู่ในบ้านของนาง "¹¹⁷ (บันทึกโดยอบูดาวูด หมายเลข 591 และคารุญนี หมายเลข 1419)

2) อัลอัควี (al-'Adwi, 1999/1419 :) ว่าอับดุลรอซซาก (1987 / 1407 : 3 : 141) ได้รายงานในหนังสือ al-Musannif ว่ามีรายงานจากริฎะฮฺ อัลหะนะฟียะฮฺ ว่า :-

إِنَّ عَائِشَةَ أَمَّتْهُنَّ وَقَامَتْ بَيْنَهُنَّ فِي صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ

ความว่า :-

" ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้นำละหมาดผู้หญิงด้วยกัน และท่านหญิงยืนระหว่างพวกเธอในการละหมาดที่รฎู "¹¹⁸ (บันทึกโดยอัลดาวูดี หมายเลข 71, 1492)¹¹⁹

ทัศนะที่สอง คือ ทัศนะของอิหม่ามมาลิกี ให้ความเห็นว่าผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำละหมาดได้ ไม่ว่าผู้ตามจะเป็นหญิงหรือกระเทย โดยท่านยึดหลักการที่ว่า " ผู้ชายเท่านั้นที่สามารถเป็นผู้นำได้ "¹²⁰ (al-Jaziri, 'Abd al-Rahman. 1411 / 1990 : 1 : 409)

¹¹⁶ อาฮาร คือ คำกล่าวของบรรดาเศาะหาบะฮฺนบี ﷺ

¹¹⁷ มีการบันทึกว่าหะดีษนี้เป็นหะดีษเกาะฮิฟ (เชื่อถือไม่ได้) เพราะผู้รายงานหะดีษเป็นผู้ที่ไม่ทราบตัวตน หรือนิรนาม (Majhul) (al-'Adwi, Mustafa 1419 / 1999 : 1 : 344)

¹¹⁸ คือ ละหมาดที่พระองค์อัลลอฮฺทรงบัญญัติให้มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ

¹¹⁹ เป็นหะดีษเศาะฮีหฺ ถิ่นฮอริษ (หะดีษที่เชื่อถือได้เช่นกัน)

¹²⁰ ภาวะผู้นำละหมาดต้องเป็นผู้ชาย ตามเงื่อนไขที่ 3 จากเงื่อนไขต่างๆของการเป็นผู้นำละหมาด เช่น

1) ต้องเป็นมุสลิม 2) ต้องบรรลุนิติภาวะ 3) ต้องเป็นผู้ชาย

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะที่หนึ่ง กล่าวคือ ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำละหมาดได้กรณีที่ผู้ตามเป็นผู้หญิงด้วยกัน เพราะผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำของผู้ชาย เนื่องจากพระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า :

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ - الآلة

ความว่า :

“บรรดาราชาชนนั้น คือ ผู้ที่หัวหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง (บรรดาภริยา)” (อันนิสาอฺ : 34)

3. บทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในด้านวิชาการ

3.1 บทบาทในด้านการสอนและเผยแพร่ศาสนาอิสลาม

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีบทบาทในการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม จากท่านนบี ﷺ ด้วยการอธิบายความหมายอัลกุรอาน และนำคำสั่งสอนให้แก่มุสลิมทุกคน ซึ่งลักษณะพิเศษนี้ได้มีในหมู่เศาะหาบะฮฺทั้งหลาย แต่ในหมู่สตรีมีเพียงแต่ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) และภริยาของท่านรสูล ﷺ บางคนเท่านั้น

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้เข้ามาอยู่ในบ้านของท่านนบี ﷺ ตั้งแต่อายุเพียง 9 ปี และท่านหญิงได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับท่านนบี ﷺ มากกว่าภริยาท่านอื่น ๆ เพราะได้รับสิทธิพิเศษที่ได้เพิ่มวันล้างคินกับท่านนบี ﷺ อีกหนึ่งวันซึ่งท่านหญิงเสาะฮฺ (ร.ฎ.) ได้มอบให้แก่นาง และนางได้อยู่กับท่านนบี ﷺ เป็นเวลานานถึง 9 ปี เต็ม การอยู่ร่วมกับท่านนบี ﷺ และรับใช้ท่านมากกว่าภริยาคนอื่น ๆ ทำให้ท่านหญิงสามารถเรียนรู้ทุกอย่างจากท่านนบี ﷺ อย่างละเอียดมากกว่าคนอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องวิชาการ ท่านหญิงเป็นครูผู้ยิ่งใหญ่ที่มีลูกศิษย์จากบรรดาเศาะหาบะฮฺ (ร.ฎ.) หลายท่าน เช่น อับดุลลอฮ์ อิบน์ อุมัร, อับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาส, แม้กระทั่งท่านอุมัร อิบน์ อัลค็อฏฏอบ (ร.ฎ.) ก็ยังมาถามท่านหญิงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงโดยเฉพาะและเรื่องราวความเป็นอยู่ของท่านรสูล ﷺ ท่านอซซุฮรี ได้ยืนยันว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความรู้มาก เพราะนางสามารถชี้แจงความถูกต้องของการรายงาน เช่น การรายงานของเศาะลัฟะฮ์อุมัร (ร.ฎ.) ว่าไม่ควรรวมของหอมในขณะที่ครองคนเป็นผู้เีอะรอมซึ่งท่านหญิงกล่าวว่าไม่ตรงกับตัวบทหะดีษ

ความรู้ของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้แพร่สะพัดไปยังทุกหนทุกแห่ง โดยมีบรรดาศาสนิกชนหลายคนจะใช้บ้านของเธอเป็นสถานศึกษาแห่งแรกในอิสลาม จากความรู้ของนางสามารถผลิตนักปราชญ์และผู้นำต่าง ๆ ในสมัยอดีตดาบิฮิน ดังนั้นจึงสมควรที่นางได้ชื่อว่า “ครูผู้ยิ่งใหญ่และนักกวีผู้เลื่องชื่อ” (Qutb, Muhammad. 1406 / 1986 : 83)

ญุบ, มุฮัมมัด (Qutb, Muhammad. 1986 : 81-86) กล่าวอีกว่า “ ในขณะที่ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ทำการสอนนั้น หากมีนักเรียนผู้ชายที่มีไข่มะสุรอม (ลุง น้ำชาย พี่ชาย น้องชาย หลานชาย) มาเรียนกับเธอด้วย ท่านหญิงจะสวมใส่หิญาบหรือจะสอนหลังม่านตามแบบอย่างของท่านรสูล ﷺ โดยเน้นความสำคัญในเรื่องของมารยาทในการพูดและการฟัง ” เช่น สั่งให้นักเรียนตั้งใจฟังอย่าง ตั้งอกตั้งใจ ให้ระมัดระวังในการพูดจาแต่ควรพูดจาอย่างชัดเจนชัดคำ ไม่รีบหักหัวง และท่านหญิงจะแสดงวิธีปฏิบัติประกอบด้วย เพื่อใช้ในการอธิบายถึงวิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องศาสนา เช่น วิธีการอาบน้ำละหมาดที่ถูกต้อง ท่านหญิงจะส่งเสริมให้มีการซักถามหากมีข้อสงสัยโดยไม่ต้องเอียงอาย และจะตอบคำถามทุกคำถามพร้อมกับยกหลักฐานจากคัมภีร์อัลกุรอานรวมทั้งอัลหะดีษมาประกอบเสมอ ดังมีรายงานของมุสลิมหมายเลขที่ 259 และติรมิซีย์ หมายเลข 2,994 และ 3,200 ว่า ท่านมีรสูล (ลูกศิษย์รุ่นแรกของท่านหญิงคนหนึ่ง) กล่าวว่า ในขณะที่ฉันนอนเล่นอยู่ที่บ้านของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) นางกล่าวว่า :-

يَا أَبَا عَائِشَةَ ! ثَلَاثٌ مَنْ تَكَلَّمَ بِوَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ فَقَدْ أَغْظَمَ عَلَى اللَّهِ الْقُرْيَةَ , قُلْتُ : مَا هُنَّ ؟ قَالَتْ : مَنْ زَعَمَ أَنْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ أَغْظَمَ عَلَى اللَّهِ الْقُرْيَةَ . قَالَ وَكُنْتُ مُتَكِنًا فَجَلَسْتُ فَقُلْتُ : يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَنْظِرْتِي وَلَا تُعْجِلْتِي أَلَمْ يَقُلِ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ؟ :-

ความว่า :-

“ โอ้ ! พ่ออาอิชะฮ์¹²¹ สามประการนี้หากใครพูดถึงมันถือว่าเป็นการพูดเท็จต่ออัลลอฮ์อย่างใหญ่หลวง ” ฉันถามว่า “ อะไรบ้าง ” นางตอบว่า “ ผู้ใดที่เข้าใจว่าท่านรสูล ﷺ เห็นพระเจ้าของท่านแท้จริงผู้นั้นพูดโกหก ” และฉันก็พูดว่า “ โอ้ มารดาผู้ศรัทธาชน ! โปรดตอบฉันก่อนอย่ารีบร้อนว่า “ พระองค์อัลลอฮ์ ได้ครีตในอัลกุรอานมิใช่หรือว่า :-

أُولَئِكَ زَعَمُوا بِالْأَفْقِ الْمَسِينِ ﴿١٢﴾

ความว่า :-

“ และโดยแน่นอน เขา (มุฮัมมัด) ได้เห็นเขา¹²² (ญิบรีล) ณ ขอบฟ้าอย่างชัดเจน ” (อัลคัควีร:2) และอีกอายะฮ์หนึ่งว่า :-

وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى ﴿١٣﴾

ความว่า :-

“ และโดยแน่นอน เขาได้เห็นเขา (ญิบรีล) ในการลงมาอีกครั้งหนึ่ง ” (อันนัจญุมิ : 13)

¹²¹ เป็นชื่อเล่นของท่านมีรสูล ซึ่งเขามีบุตรสาวคนโตชื่อว่า “อาอิชะฮ์”

¹²² ได้เห็นเขาในที่นี้ หมายถึงท่านนบี ﷺ ได้เห็นท่านญิบรีล (อ.ส.) มิใช่เห็นแอกองค์อัลลอฮ์ตามที่ท่านมีรสูล (ร.ฎ.) เข้าใจ

ท่านหญิงได้แย้งว่าอายะฮ์ดังกล่าวนี้ หมายถึงญิบรีลต่างหาก เพราะท่านรศุด ﷺ มิเคยเห็นรูปร่างจริงของท่านญิบรีล (อ.ส.) เลข นอกจาก 2 ครั้งเท่านั้นว่าร่างของท่านญิบรีล (อ.ส.) นั้นใหญ่มากเท่ากับฟ้าถึงดิน ท่าน (หมายถึง มังรุก) มิเคยได้ยินพระดำรัสของอัลลอฮ์หรือว่า :

وَمَا كَانَ لِنَبِّئِكَ أَنْ يَكْلَمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بَأُذُنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

ความว่า :-

“และไม่เป็นการบังควรแก่มนุษย์คนใดที่จะให้อัลลอฮ์ตรัสแก่เขา เว้นแต่โดยทางวะฮยู หรือโดยทางเบื้องหลังม่าน หรือโดยที่พระองค์จะส่งทูต (ญิบรีล) มาแจ้งเขา (ญิบรีล) ก็จะนำวะฮยูมาตามที่พระองค์ทรงประสงค์ โดยบัญชาของพระองค์ แท้จริงพระองค์เป็นผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงปรีชาญาณ”. (อีซซุรอ : 51)

ท่านหญิงกล่าวต่อไปอีกว่า “หากผู้ใดเข้าใจว่าท่านรศุด ﷺ ได้ปกปิดความจริงบางอย่างในอัลกุรอานก็ถือว่าเขากำลังพูดโกหก ” เพราะพระองค์อัลลอฮ์ตรัสว่า :

يَأْتِيهَا الرُّسُولُ بِلَيْحٍ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغَتْ رِسَالَتَهُ... الآية

ความว่า

“ รศุดเอ๋ย ! จงประกาศสิ่งที่ถูกประทานลงมาแก่เจ้า และถ้าเจ้ามิได้ปฏิบัติ เจ้าก็มิได้ประกาศสารของพระองค์ ”. (อัล-มาอิดะฮ์ : 69)

และท่านหญิงกล่าวต่อไปอีกว่า “ผู้ใดที่เข้าใจว่าท่านรศุด ﷺ สามารถหยั่งรู้อะไรที่จะเกิดขึ้นในวันพรุ่งนี้ ผู้นั้นกำลังพูดโกหกอีก เพราะพระองค์ตรัสว่า :-

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ... الآية

ความว่า :-

“ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ไม่มีผู้ใดในชั้นฟ้าทั้งหลาย และแผ่นดินจะรู้ในสิ่งที่พ้นญาณวิสัยนอกจากอัลลอฮ์ ”. (อันนัมล : 65)

ผู้วิจัยเห็นว่า ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เป็นผู้ที่จดจำเกือบทุกอย่างตามที่ ได้เรียนรู้มาจากท่านนบี ﷺ และนำเผยแพร่ความรู้นั้น ไปยังผู้คนรุ่นหลังต่อไป

3.2 บทบาทในการอธิบายอัลกุรอาน

กฏบ, มุฮัมมัด (Qutb, Muhammad. 1406 / 1986 : 87-89) กล่าวว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านอธิบายอัลกุรอานเพราะความเคยชินกับการฟังอัลกุรอานมาตั้งแต่ยังอยู่

ในวัยเด็ก ท่านหญิงเคยฟังการอ่านอัลกุรอานจากท่านอนุบักร์ (ร.ฎ.) ผู้เป็นบิดา และการอ่านของท่านมีผลต่อการร้องไห้ของผู้ฟังที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ เพราะทุกครั้งที่ท่านอ่านท่านจะร้องไห้ จนทำให้ชาวกรุงยสุฟีกรำคาญและทำร้ายท่าน ท่านหญิงได้กล่าวถึงวันและเวลาที่ท่านอนุบักร์(ร.ฎ.) ถูกทำร้ายทารุณโดยชาวกรุงยสุฟีนั้นอย่างนับไม่ถ้วน

ผู้วิจัยขอเสนอตัวอย่างของการอธิบายอัลกุรอานโดยท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ดังนี้ :-

1. พระคำวิเศษของเอกองค์อัลลอฮฺว่า :-

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَرْجِعْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ - الآلة

ความว่า :-

“และบรรดาหญิงที่ถูกหย่าร้าง พวกนางจะต้องรอกอยตัวของตนเองสามครั้ง¹²³”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 228)

ท่านหญิงได้อธิบายคำว่า “กรูอ” หมายถึง สะอาดปลอดจากมีเลือดประจำเดือน (Abu al-Su'ud, 1416 / 1996 : 156)

2. เอกองค์อัลลอฮฺตรัสอีกว่า :-

إِنَّ الصِّفَا وَالْمَرَّةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا - الآلة

ความว่า :-

“แท้จริงภูเขาสะฟา และภูเขามัรวะฮฺนั้น เป็นส่วนหนึ่งจากบรรดาเครื่องหมายของ อัลลอฮฺ¹²⁴ ดังนั้นผู้ใดที่ประกอบพิธีหัจญ์ หรืออุมเราะฮฺ ณ บัยตุลลอฮฺก็ไม่มีบาปใด ๆ แก่เขาที่จะเดินวนเวียนไปมา ณ ภูเขาทั้งสองนั้น”. (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 158)

ท่านหญิงได้อธิบายอายะฮฺนี้ว่า การบำเพ็ญหัจญ์สำหรับมุสลิมที่มีความสามารถ จะไม่สมบูรณ์หากปราศจากการเดินระหว่าง 2 ภูเขานี้ คือ สะฟาและมัรวะฮฺ 7 ครั้ง (ไป 4 ครั้ง กลับ 3 ครั้ง) (Ibn Hajar, n.d. : 8 : 175 ; Abu al-Su'ud, 1416 / 1996 : 143)

3. เอกองค์อัลลอฮฺยังตรัสอีกว่า :-

وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْعِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ - الآلة

ความว่า :-

¹²³ สามกรูอ หมายถึงการที่ให้นางรอกอยจนกว่ามดลูกของนางสะอาดสามครั้ง หรือมาประจำเดือนสามครั้ง คำว่า “กรูอ” ในที่นี้หมายถึง ความสะอาด เพราะตรงกับความหมายที่ได้เคยปฏิบัติในสมัยของท่านรสูล ﷺ

¹²⁴ เครื่องหมายของพระองค์เกี่ยวกับการประกอบพิธีหัจญ์ และอุมเราะฮฺ

“ และผู้ใดเป็นผู้มีกึ่งจวงเวินเตีย¹²⁵ และผู้ใดเป็นผู้ยากจนกึ่งกินโดยชอบธรรม ”¹²⁶

(อันนิสาอ : 5)

หมายถึงผู้ใดก็ตามที่เป็นผู้ปกครองของลูกกำพร้าที่ร่ำรวยแสดงว่าเขาควรมีความเพียงพอกับสิ่งที่มียู่ (ไม่คิดถือ โกงสมบัติของลูกกำพร้า) ส่วนผู้ใด (ผู้ปกครองลูกกำพร้า) นั้นเป็นคนยากจน ก็ให้เขาองบริ โภคทรัพย์สินของลูกกำพร้าเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ท่านหญิง ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า ผู้ปกครองลูกกำพร้าที่มีฐานะยากจนสามารถบริ โภคหรือใช้ ทรัพย์สินของลูกกำพร้า ได้เท่าที่จำเป็นและไม่ถือ โกง (Aba al-Su'ud, 1416 / 1996 :126)

ท่านหญิงยังกล่าวว่าการประทานอัลกุรอานทั้งสูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์และอัลนิสาอ ในขณะนั้นฉันมีอายุน้อยและกำลังเล่นอยู่ใกล้ ๆ กับท่านนบี ﷺ ที่นั่น (มั๊กกะฮ์) ด้วย

หลังจากที่ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ได้ย้ายมาอยู่ในบ้านของศาสดา ท่านได้ร่วมเป็นพยานในเหตุการณ์ของการประทานอัลกุรอาน ดังนั้น บ้านของท่านหญิงและห้องของนางนั้นจึงถูกขนานนามว่า (มะฮ์บฎ อัลวะหฺยู) คือ เป็นสถานที่ลงวะหฺยู ดังนั้น ท่านหญิงสามารถอธิบายบุคลิกลักษณะท่าทางของท่านรสูล ﷺ ในการรับวะหฺยูนั้นมีหลายลักษณะท่าทาง เช่น วันหนึ่งซึ่งมีอากาศเย็นมากแต่หน้าผากของท่านรสูล ﷺ เต็มไปด้วยหยาดเหงื่อ ดังคำกล่าวของท่านหญิงว่า :-

لَقَدْ رَأَيْتُهُ يَتَرَلُّ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فِي الْيَوْمِ الثَّانِيَةِ فَيَقْصَمُ عَنْهُ ، وَإِنْ جَبَّيْتُهُ لَيَقْصُدُ عَرْقًا

ความว่า :-

“ แท้จริงฉันได้เห็นท่านรสูล ﷺ ในวันที่ลงวะหฺยู ตรงกับช่วงที่อากาศหนาวมาก แต่หน้าผากของท่านเต็มไปด้วยหยาดเหงื่อ (เหมือนไข่มุก) ” (บันทีกโดยนุคอรี หมายเลข 2)

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) จะซักถามท่านรสูล ﷺ ในความหมายของอายะฮ์ที่ถูกประทานลงมา ท่านรสูล ﷺ ก็จะอธิบายให้ ด้วยเหตุนี้ นางจึงสามารถให้คำอธิบายอัลกุรอาน ตามคำพูดของท่านรสูล ﷺ ได้ทันที

ครั้งหนึ่ง ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ถามท่านรสูล ﷺ เกี่ยวกับความหมายของอายะฮ์นี้ว่า :-

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

ความว่า :-

“ และบรรดาผู้ที่บริจาคสิ่งที่พวกเขาได้มา โดยที่จิตใจของพวกเขาเปี่ยมไว้ด้วยความหวังเกรงว่าแท้จริง พวกเขาต้องกลับไปหาพระเจ้าของพวกเขา ”. (อัลมุนีน : 60)

¹²⁵ ไม่ใช้เงินของเด็กกำพร้าในการครองชีพของเขา

¹²⁶ ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น

นางได้ถามท่านนบี ﷺ ว่า พวกเขาตี้มเหล่าหรือขโมยของกระนั้นหรือ ? ท่านนบี ﷺ ตอบว่า “มิใช่หรือกไฮ้ลูกสาวของท่านอัลคิติกัก ความจริงพวกเขาถือศีลอด ทำการละหมาดและบริจาคทาน แต่พวกเขากลัวว่าความดีที่เขากะทำอยู่นั้นจะไม่ทรงรับ (หรือไม่ได้บุญ) ท่านนบี ﷺ อธิบายว่า :

أُولَئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَاهُونَ ﴿٦١﴾

ความว่า :-

“ชนเหล่านั้น พวกเขารีบเร่งในการประกอบความดีทั้งหลาย และพวกเขาเหล่านั้นเป็นผู้ที่เหมาะสม และสมควรเป็นผู้รุดหน้าสู่ความดีไปก่อน ” (อัลมูมิญน : 61)

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) จะถามท่านรสูล ﷺ เกี่ยวกับความหมายของอายะฮฺนี้ว่า :-

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ - الْآيَةَ

ความว่า :-

“วันซึ่งแผ่นดินถูกเปลี่ยนเป็นอื่น จากแผ่นดินนี้และจันฟ้าทั้งหลาย (ก็เช่นเดียวกัน) ”.

(อิบรอฮิม : 48)

นางจะถามท่านรสูล ﷺ ว่า “แล้ววันนั้นมนุษย์ทุกคนอยู่ที่ไหน ? ไ้ของท่านรสูลตลอด ” ท่านตอบว่า “ อยู่บนสะพาน ” (ที่จะข้าม โฟนรกซึ่งมีลักษณะเล็กกว่าเส้นผม และบางยิ่งกว่าคมดาบ) คนที่ทำความดีสามารถผ่านไปได้ ส่วนคนที่ทำความชั่วจะตกลงไปในนรกซึ่งอยู่ใต้สะพานนั้น ” (บันทึกโดย อะหฺหมัด หมายเลข 22556 และอัคคาริมี่ หมายเลข 2074)

จะเห็นได้ว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความฉลาดในการซักถามและนำพื้นฐานของการสอนวิชาอรรถาธิบายอัลกุรอาน ไปใช้กับวิชาอื่น ๆ และเธอก็พยายามให้วิชานี้เข้ากับวิชาหลักของอิสลาม และหลักการศรัทธา ดังที่ท่านอุรวะฮฺ อิบน์ อับซุบัยฮฺ (ร.ฎ.) ได้ถามเธอเกี่ยวกับอายะฮฺ ที่เอกองศ์อัลลอฮฺตรัสว่า :-

حَقِّقْ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرَّسُلُ وَظَنُوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا - الْآيَةَ

ความว่า :-

“ จนกระทั่งบรรดาทูตหมดหวังและคิดว่าพวกเขา (มุชริกีน) ปฏิเสธศรัทธาแล้ว การช่วยเหลือของเราก็ได้มายังพวกเขา ”. (ยูสุฟ : 110)

อบู อัลสุอูด (Abu al-Su'ud, 1416/1996 : 198) ได้เขียนในหนังสือ Tafsir Um al-Mu'minin 'A'ishah (R.d.) ว่า “ อุรวะฮฺ อิบน์ อับซุบัยฮฺ ถามท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ว่า “ พวกเขาถูก

หลอกหลวงหรือแก๊งว่าถูกหลอกหลวง” นางตอบว่า “พวกเขาถูกหลอกหลวง” อูเราะฮฺถามต่อไปว่า “พวกเขามั่นใจว่าที่จริงประชาชาติของพวกเขาได้หลอกหลวงพวกเขากระนั้นหรือ? เธอตอบว่า “ใช่” ขอสาบานว่า พวกเขาเข้าใจอย่างนั้น” และอูเราะฮฺถามต่อไปว่า “แล้วพวกเขาสงสัยว่าประชาชาติของเขาหลอกหลวงหรือ? นางตอบว่า “ขอความคุ้มครองจากเอกองค์อัลลอฮฺ ศานตุคทุกคนมิได้สงสัยในพระองค์เช่นนั้นหรอก” อูเราะฮฺถามอีก “ถ้าอย่างนั้น อายะฮฺนี้หมายถึงอะไร?” ท่านหญิงตอบว่า “พวกเขาเป็นประชาชาติผู้ศรัทธาในพระเจ้าและรสูลของพระองค์ ดังนั้นเอกองค์อัลลอฮฺจึงประทานสิ่งทดสอบที่ต้องรอคอยวันแห่งชัยชนะที่ต้องพิสูจน์เป็นเวลานาน จนกว่าจะมีความปรองดองกันและสงสัยต่อประชาชาติของเขาว่า ได้หลอกหลวงจริง จึงจะได้รับชัยชนะได้” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 4074)

แสดงว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความฉลาดเฉียบแหลมในการให้ความหมายอัลกุรอานด้วยคำพูดที่ชัดเจน

เฟาซี, ญิฮาน ริฟอ์ (Fawzi, Jihan Rif'at. 1421 / 2001: 46-52) กล่าวว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นผู้ นำในการอธิบายอัลกุรอาน ซึ่งจะใช้วิธีการอธิบายดังต่อไปนี้ :-

1) การอาศัยอายะฮฺอัลกุรอานอายะฮฺหนึ่งมาอธิบายอัลกุรอานอีกอายะฮฺหนึ่ง (تفسير القرآن بالقرآن)

ตัวอย่างการอธิบายอัลกุรอานโดยอาศัยอัลกุรอาน ด้วยการนำอายะฮฺเกี่ยวกับการที่ท่านนบี ﷺ สามารถมองเห็นท่านญิบรีล (อ.ส.) ในสภาพที่เป็นจริง อายะฮฺแรกในซูเราะฮฺ (ฮัดดีควีร์ : 23) คือ وَقَدَرَأَاهُ بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ ความว่า : “และโดยแน่นอน เขา (มุฮัมมัด) ได้เห็นเขา¹²⁷ (ญิบรีล) ขอบฟ้าอย่างชัดแจ้ง” และอายะฮฺในซูเราะฮฺ (อันนัจญมิ : 13) ว่า : - وَقَدَرَأَاهُ نَزَلَهُ أُخْرَى ความว่า “และโดยแน่นอน เขาได้เห็นเขา (ญิบรีล) ในการลงมาอีกครั้งหนึ่ง” ซึ่งท่านหญิงอธิบายว่าท่านนบี ﷺ สามารถมองเห็นท่านญิบรีล (อ.ส.) มิใช่เห็นเอกองค์อัลลอฮฺตามที่สหายบางคนเข้าใจ

1) การอาศัยอัลหะดีษมาอธิบายอัลกุรอาน (تفسير القرآن بالسنة)

ผู้วิจัยขอเสนอตัวอย่างของการอธิบายอัลกุรอานโดยอัลหะดีษของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เช่น : ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้ปฏิเสธท่านอิบนุ อับบาส¹²⁸ ว่าท่านรสูล ﷺ มิเคยเห็นเอกองค์อัลลอฮฺ ดังปรากฏในหนังสือ al-Sayyidah 'A'ishah wa Tawthiquha li al-Sunnah ของเฟาซี,

¹²⁷ ได้เห็นเขาในที่นี้ หมายถึงท่านนบี ﷺ ได้เห็นท่านญิบรีล (อ.ส.) มิใช่เห็นเอกองค์อัลลอฮฺตามที่ท่านมีสรุค (ร.ฎ.) เข้าใจ

¹²⁸ อับดุลลอฮฺ อิบน์ อับบาส อิบน์ อับดุลมุฏฏะอิลิบ อัลกุเราะชิ อัลฮาซิมิ เป็นลูกพี่ลูกน้องของท่านนบี ﷺ เกิดก่อนฮิจเราะฮฺ 3 ปี ท่านนบี ﷺ เติบโตเมื่ออับดุลลอฮฺมีอายุ 13 ปี ท่านนบี ﷺ รักเขามากจึงได้ดูอาให้เขา

ญีฮาน ริฟอัต (Fawzi, Jihan Rif'at. 2001 : 48) กล่าวว่า “ ครั้งหนึ่งท่านอิบนุอับบาส (ร.ฎ.) ได้ถามท่านหญิงว่า “ ท่านนบี ﷺ สามารถมองเห็นเอกองค์อัลลอฮ์หรือ ” เพราะเขาได้อ่านอายะฮ์อัลกุรอาน 2 อายะฮ์ที่เหมือนกันในซูเราะฮ์ที่ต่างกัน ” กล่าวคือ อายะฮ์แรกอยู่ในซูเราะฮ์อัลคัควีร์ : 23 ส่วนอายะฮ์ที่ 2 อยู่ในซูเราะฮ์อันนัจญิม : 13¹²⁹ ทำให้ท่านหญิงปฏิเสธทันทีและกล่าวว่า :

مَنْ زَعَمَ أَنَّ الرَّسُولَ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ أَكْثَمَ عَلَى اللَّهِ الْفِرْيَةَ

ความว่า :-

“ ผู้ใดก็ตามที่สงสัยว่าท่านนบี ﷺ สามารถมองเห็นพระองค์อัลลอฮ์ แสดงว่าผู้นั้นกำลังทำบาปใหญ่” บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 3234

แสดงว่า แท้จริงผู้ที่ท่านนบี ﷺ เคยมองเห็นนั้น คือ ท่านญิบรีล (อ.ฮ.) มิใช่เอกองค์อัลลอฮ์ตามที่ท่านอิบนุ อัล-อับบาส (ร.ฎ.) เข้าใจ

2) การอาศัยสาเหตุของการประทานอัลกุรอานมาอธิบายอายะฮ์อัลกุรอาน (تفسير القرآن بأسباب النزول)

ญีฮาน ริฟอัตยังกล่าวอีกว่า ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เคยพยายามอธิบายอัลกุรอานโดยอาศัยสาเหตุของการประทานอัลกุรอาน ดังนี้ :-

หะดีษรายงานโดยอุรวะฮ์ อิบну อັซซุบัยรฺ (ร.ฎ.) ว่า ข้าพเจ้าได้ถามความคิดเห็นของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เกี่ยวกับอายะฮ์นี้ว่า :-

إِنَّ الصِّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا - آيَةٌ

ความว่า :-

“ แท้จริงภูเขาเศาะฟา และภูเขามัรวะฮ์นั้น เป็นส่วนหนึ่งจากบรรดาเครื่องหมายของอัลลอฮ์¹³⁰ ดังนั้นผู้ใดที่ประกอบพิธีหัจญ์ หรืออุมเราะฮ์ ณ บัยตุลลอฮ์ก็ไม่มีบาปใด ๆ แก่เขาที่จะเดินวนเวียนไปมา ณ ภูเขาทั้งสองนั้น ”. (อัลบะเกาะเราะฮ์ : 158)

อุรวะฮ์ อิบну อັซซุบัยรฺ ได้ถามท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ว่า :-

رَأَيْتَ قَوْلَهُ تَعَالَى (إِنَّ الصِّفَا وَالْمَرْوَةَ) (إِنَّمَا أَنْزَلْتُمْ فِي الْأَنْصَارِ كَاتِبُوا قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمُوا يَهْلِكُونَ

เป็นผู้ที่รอบรู้ทางด้านศาสนาและอรรถาธิบายอัลกุรอาน เขาเสียชีวิตที่เมืองญอฮ์ฟะ เมื่อปีฮิจญ์เราะฮ์ที่ 68 (ค.ศ. 665) เขาได้รับสมญานามว่า “ อัลบะหฺรฺ หมาอดีญฺ ” มีความรอบรู้ในทุก ๆ ด้าน ” (Ibn Hajar, 1412 / 1992 : 309)

¹²⁹ ทั้งสองอายะฮ์ดังกล่าวได้ระบุแล้วในหัวข้อบทบาทของท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ในด้านการสอนและเผยแพร่ศาสนาอิสลาม หน้า 103

¹³⁰ เครื่องหมายของพระองค์เกี่ยวกับการประกอบพิธีหัจญ์ และอุมเราะฮ์

المتاة الطاغية ، التي كانوا يعذبونها عند المشكل ، فكان من أهل يتخرج أن يطوف بالصفا والمروة ،
فلما استموا سألوا رسول الله ﷺ ، فأنزل الله تعالى (إن الصفا والمروة من شعائر الله)

ความว่า :-

“ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับภูเขาสะฟาและมัรวะฮฺ ” ท่านหญิงก็ได้อธิบายถึงสาเหตุของการประทานอาชะฮฺดังกล่าวว่า “ เนื่องจากชาวมะดีนะฮฺได้เวียนรอบระหว่างภูเขาทั้งสองตั้งแต่พวกเขายังมิได้เป็นมุสลิม พวกเขาได้อามท่านรศูล ﷺ เกี่ยวกับเรื่องนั้น เมื่อพวกเขาเข้ามารับนับถือศาสนาอิสลาม พวกเขาจึงลำบากใจในการเดินวนรอบทั้งสอง พระองค์อัลลอฮฺจึงประทานอาชะฮฺดังกล่าวลงมาแก่ท่านนบี ﷺ ดังนั้น ท่านนบี ﷺ ก็ได้เชิญชวนผู้ที่บำเพ็ญหัจญ์ให้มีการเวียนรอบระหว่างสองภูเขาดังกล่าวด้วย ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 1534 และมุสลิม หมายเลข 676)

4) การอาศัยความหมายทางภาษามาอธิบายอาชะฮฺอัลกุรอาน (التفسير اللغوي)

ส่วนการอธิบายอัลกุรอานโดยอาศัยความหมายทางภาษา เช่น พระดำรัสของเอกองค์อัลลอฮฺว่า

وَالْمُطَلَقَاتُ يَرِيضُنَّ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ - الآية

ความว่า :-

“ และบรรดาหญิงที่ถูกหย่าร้าง พวกนางจะต้องรอคอยตัวของตนเองสามการุ ”.

(อัลตะกะเราะฮฺ : 228)

ท่านหญิงได้อธิบายคำว่า “ การุ ” หมายถึง สะอาดปลอดจากมีเลือดประจำเดือน (Fawzi, Jihan Rif'at. 1421 / 2001 : 51-51) ซึ่งท่านหญิงได้อธิบายถึงเรื่องผู้หญิงที่ถูกหย่าจากสามีจะต้องรออีกคะฮฺ¹³¹ว่าจะต้องรอสามการุตามที่ได้อธิบายมา

3) การอาศัยความพยายามและความบากบั่นของตนเองในการวินิจฉัยมาอธิบายอัลกุรอาน (التفسير الاجتهادي)

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้พยายามวินิจฉัยด้วยตนเอง โดยอาศัยความเฉลียวฉลาดและความแน่วแน่ของตน เช่น พระองค์อัลลอฮฺได้ตรัสไว้ว่า :-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ
مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩١﴾

ความว่า :-

“ โอ้ ! ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ที่จริงสุราและการพนัน และแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชายัญ¹³² และการตั้งเต้านั้น เป็นสิ่งโสมนอนอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอน¹³³ ดังนั้น พวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเถย เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ ” . (อัลมาอิดะฮฺ : 90)

¹³¹ อีกคะฮฺ หมายถึงระยะเวลาระหว่างเริ่มหย่าจากสามีถึงเวลาที่อนุมัติให้สมรสใหม่

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ให้ทัศนะว่า “ **كُلُّ مَسْكُرٍ حَرَامٌ** ” ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้มึนเมาเป็นสิ่งที่ไม่อนุมัติ คังนั้นเครื่องดื่มทุกชนิดที่เมื่อดื่มแล้วทำให้มึนเมา แสดงว่าเป็นสิ่งที่หะรอมเหมือนกับเหล้าหรือเบียร์ การห้ามมิให้ดื่มเหล้ามิได้ห้ามที่ชื่อของมัน แต่ห้ามที่ผลที่จะตามมาจากการดื่มมันแล้วทำให้ผู้ดื่มเกิดอาการมึนเมา (Fawzi, Jihan Rif'at , 1411 / 2001 : 46-51)

3.3 บทบาทในการรายงานอัลหะดีษ

อับดุลหะมิด ฏาะฮฺมาซ (Tabmaz, 'Abd al-Hamid. 1410 / 1990 : 191-196) กล่าวว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นผู้รายงานอัลหะดีษที่สำคัญผู้หนึ่งเพราะมีความรอบรู้ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำตัว จะจดจำอัลหะดีษจากท่านรศูด **ﷺ** อย่างมากมาย และถือว่าเป็นผู้จดจำอัลหะดีษรุ่นแรกในตำบล และรายงานอัลหะดีษมากที่สุด ซึ่งจัดอยู่ในอันดับที่ 5 ของบรรดาผู้รายงานหะดีษมากที่สุดตามลำดับรุ่นเศาะหาบะฮฺรองจากท่านอับดูรเราะฮฺ, อับดุลลอฮฺ, อิบน์ อุมัร , อนัส อิบน์ มาลิกและอับดุลลอฮฺ อิบน์ อับบาซ (ร.ฎ.) แต่ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความพิเศษกว่าพวกท่านเหล่านั้น” เพราะมีโอกาสได้ฟังจากท่านรศูด **ﷺ** โดยตรง จะมีอัลหะดีษน้อยมากที่รายงานมาจากผู้อื่น และท่านหญิงเป็นผู้รายงานอัลหะดีษไว้มากมายที่หลายคนมิได้เป็นผู้รายงานอัลหะดีษนั้น ๆ แสดงว่าเธอเป็นคนประเสริฐทางด้านกรรับฟังอัลหะดีษจากท่านรศูด **ﷺ** เป็นพิเศษแล้วนำไปเผยแพร่ยังผู้อื่นต่อไป

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความเห็นว่าเธอจำเป็นจะต้องเก็บรักษาคำหรือตำบลอัลหะดีษ (มัตนุ) ไว้อย่างดี ไม่ว่าอัลหะดีษนั้นรายงานมาจากเธอเองหรือผู้อื่นก็ตาม เธอต้องมีความละเอียดในเรื่องนี้โดยเฉพาะ (Qutb, Muhammad. 1406 / 1986 : 90)

ท่านอับดูรเราะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นนักจำสำนวนของตำบลหะดีษมากมายก็มักจะมาหาท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) และอ่านหะดีษต่าง ๆ ให้นางฟังเป็นประจำเพื่อให้แน่ใจในความถูกต้อง คังมีตัวอย่างจากรายงานของอัดมุญิบรี ในหนังสือ Mukhtasar Sahih Muslim (al-Mundhiri, n.d. : 546) ว่า “ท่านอับดูรเราะฮฺ (ร.ฎ.) จะมานั่งใกล้ห้องของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ” และกล่าวว่า :-

إِسْمَعِي يَا رَبَّةَ الْحُجْرَةِ , إِسْمَعِي يَا رَبَّةَ الْحُجْرَةِ

ความว่า :-

“ โอ้ท่านผู้เป็นเจ้าของห้องนี้ ได้โปรดฟังในสิ่งที่ฉันจะอ่าน โอ้ท่านผู้เป็นเจ้าของห้องนี้ ”

¹³² เป็นแท่นหินที่วางไว้รอบ ๆ กะอูบะฮฺ โดยที่พวกมุชริก (นับถือพระเจ้าหลายองค์) ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และทำการเคารพบูชาอยู่

¹³³ หมายถึงการขึ้น่าของมัน ซึ่งมนุษย์ก็หลงเชื่อตาม

ได้โปรดฟังในสิ่งที่ฉันจะอ่าน ” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 71)

ท่านอบูสุร็อยเราะฮฺ (ร.ฎ.) ก็พูดว่า : มีคนบอกอิบนุ อุมร์(ร.ฎ.) ว่า แท้จริงฉันได้ยินท่านรูด **ﷺ** กล่าวว่ : **مَنْ تَبِعَ الْجَنَازَةَ فَلَهُ قِرَاطٌ مِنَ الْأَجْرِ**

ความว่า :

“ ผู้ใดก็ตามที่เดินตามศพ (ญะนาซะฮฺ) เขาจะ ได้ผลบุญ 1 กิรอต¹³⁴ ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 1323 และ 1324)

อิบนุ อุมร์ (ร.ฎ.) กล่าวว่า ท่านอะบูสุร็อยเราะฮฺ (ร.ฎ.) พูดมากไปแล้ว แล้วอิบนุ อุมร์ (ร.ฎ.) ก็ไปหาท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) และนางก็ยอมรับว่า ไซ้ ! อบูสุร็อยเราะฮฺ (ร.ฎ.) พูดถูกต้องตามหะดีษที่มาจากท่านนบี **ﷺ** ว่าอย่างนั้นจริง (Tahmaz, 'Abd al-Hamid. 1410/1990 : 195-196)

จากการสำรวจของนักวิชาการพบว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความจำอัลหะดีษอย่างแม่นยำ โดยเฉพาะด้วยหะดีษเหล่านั้น นางรายงานหะดีษถึง 2,210 ด้วยหะดีษในจำนวนนั้นมี 174 หะดีษที่เคาะลีฟะฮฺทั้งสี่คนเห็นพ้องด้วย หมายถึงรายงานเหมือนกัน รายงานของท่านหญิงนั้น อิหม่ามบุคอรีนำไปรายงานในหนังสือเศาะฮีหะฮฺจำนวน 54 บท และอิหม่ามมุสลิมนำไปรายงานจำนวน 68 บท (Ibn Sa'd, 1410/1990 : 1 : 180 ; เอส. เอ็ม. มะคานี อับบาซี, 2544 : 51) ส่วนมากท่านหญิงรายงานจากท่านนบี **ﷺ** โดยตรง ส่วนที่เหลือเป็นการรายงานจากท่านอบูบักรฺ, ท่านอุมร์, ท่านหญิงฟาฏิมะฮฺ, ท่านสะอูด อิบนุ อบีวักก้อศ, อุตัยคฺ อิบนุ หุฎอยรฺ, ญุซามะฮฺ บินตุ วะฮบ และหัมซะฮฺ บินตุ อัมรฺ (Ibn Hajar, 1415/1995 :232)

เฟาะซี, ญีฮาน ริฟออต (Fawzi, Jihan Rif'at. 1421/2001 : 52-56) กล่าวว่าผู้รายงานอัลหะดีษจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) สามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้ :-

1) บรรดาเศาะหาบะฮฺ ได้แก่ อบูมุซา อัลอัซอะรี, อบูสุร็อยเราะฮฺ, ญาบิรฺ อิบนุ อับดิลลาฮฺ อัลอันศอรี, อับดุลลอฮฺ อิบนุ อุมร์, อุมร์ อิบนุ อัลค็อฏฏอบ และอัมรฺ อิบนุ อัลอาศ (ร.ฎ.) เป็นต้น

2) ผู้ที่มาจากครอบครัวของนาง ได้แก่ ท่านอบูบักรฺ, อับดุลลอฮฺ และอุรวะฮฺ บุตรชายของอัลมาอุกับอัชชูบัยรฺ อิบนุ อัลเอวาม, อัลกอติมและอับดุลลอฮฺ อิบนุ มุฮัมมัด อิบนุ อบีบักรฺ และ อุมมุกุลซุม บินตุ อบีบักรฺ (ร.ฎ.) เป็นต้น

3) ทาสและทาสีของนาง ได้แก่ อบูอัมรฺ, อบูหัฟเศาะฮฺ,บุร็อยเราะฮฺ และมูรฎานะฮฺ เป็นต้น

4) บรรดาเคาะบีอิฮฺ ได้แก่ เศาะฟิยะฮฺ บินตุ ซัยบะฮฺ, อับดุลลอฮฺ อิบนุ เราะบีอะฮฺ,อบูบุรคะฮฺ

¹³⁴ 1 กิรอต เท่ากับขนาดใหญ่มากกว่าอุซุค (Ibn Manzūr, 1417/1997 : 11 : 115)

อิบน์ อับบาส อัดฮัซรี (ร.ฎ.), อัมเราะฮฺ บินตุ อับดุลเราะหฺมาน , นูอาษะฮฺ อัลอะคะวียะฮฺ และ อาอิชะฮฺ บินตุ ฏ็อลหะฮฺ เป็นต้น (Ibn Hajar, 1415 / 1995 : 234-235 ; Tahmaz, 'Abd al-Hamid. 1410 / 1990 :193-194)

จะเห็นได้ว่าท่านอุมเราะฮฺ อิบน์ อัซหฺบัยรฺ อิบน์ อัลเอาวาม (ร.ฎ.) เป็นผู้รายงานอัลหะดีษมากที่สุดจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) และมีสามในสี่ของอัลหะดีษที่ท่านหญิงรายงานโดยตรงจากท่าน رَسُول ﷺ ส่วนที่เหลือรายงานจากท่านอบูบักรฺ, ท่านอุมัยรฺ, ท่านหญิงฟาฏิมะฮฺ, สะอฺดฺ อิบน์ อบีวักก็อศ , อุสัยดฺ อิบน์ หุฎัยรฺ, ญุซามะฮฺ บินตุ วะฮบฺ และหัมซะฮฺ บินตุ อัมรฺ (Fawzi, Jihan Rif'at. 1411 / 2001 : 53-54)

3.4 บทบาทในการสอนศาสนาบัญญัติและวินิจฉัยปัญหาทางศาสนา

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย และศาสนาบัญญัติ เพราะนางเป็นนักปราชญ์ ผู้รู้ ผู้วินิจฉัย ดังปรากฏในคำบอกเล่าของอัลกออิม¹³⁵ อิบน์ มุฮัมมัด อิบน์ อบูบักรฺ (ร.ฎ.) ว่า ท่านหญิงมีความเด็ดเดี่ยวในคำวินิจฉัยกฎหมายหรือตอบปัญหาศาสนาต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยเคาะลีฟะฮฺอบูบักรฺ, อุมัยรฺ, อุมฺมาน , อะลี (ร.ฎ.) จนกระทั่งสิ้นชีวิต (Ibn Sa'd, 1410 / 1990 : 1 : 180 ; Tahmaz, 'Abd al-Hamid. 1410 / 1990 : 197)

อิบน์ สะอฺด (Ibn Sa'd, 1410 / 1990 / 1410 : 2 : 286) รายงานว่า ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้ทำการอิญติฮาด (การวินิจฉัยปัญหาทางศาสนา) หากมีเหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นที่ไม่ปรากฏตามหลักฐานที่มีอยู่ในอัลกุรอานหรืออัลหะดีษ ดังที่ท่านอบูสัลมะฮฺ อิบน์ อับดุลเราะหฺมาน¹³⁶ กล่าวว่า :

مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَعْلَمَ بِسُنَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلَا أَفْقَهُ فِي رَأْيِ إِنْ اِحْتَجَّ إِلَيْهِ وَلَا أَعْلَمَ بِأَيَّةٍ فِيمَا نَزَلَتْ ، وَلَا فَرِيضَةٍ مِنْ عَائِشَةَ .

ความว่า

“ ฉันไม่เคยเห็นผู้ใดที่มีความรู้เกี่ยวกับสุนนะฮฺ (แนวทาง) ของท่าน رَسُول ﷺ มีความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนะ มีความรู้เกี่ยวกับอาชะฮฺที่ถูกประทานลงมาว่าเกี่ยวกับเรื่องใดตลอดจนบทบัญญัติต่าง ๆ มากกว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ ”. (บันทึกโดยอัลหาคิม หมายเลข 6748)

¹³⁵ อัลกออิม คือหลานชายของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาศิษย์ของเธอที่มีความฉลาดมาก

¹³⁶ ออบุสะละมะฮฺ คือ อับดุลลอฮฺ (บางทัศนะว่า ชื่ออิสมาอิล) อิบน์ อับดุลเราะหฺมาน อิบน์ เอาฟ อัซซุรริ อัลมะคะนีย เป็นนักหะดีษที่เชื่อถือได้ เกิดเมื่อประมาณปีฮิจเราะฮฺที่ 20 (ค.ศ.599) เสียชีวิตเมื่อปีฮิจเราะฮฺที่ 94 (ค.ศ. 673)

การวินิจฉัยปัญหาต่างๆ แม้กระทั่งท่านอุมัร อิบน์ อัลค็อฏฏอบ (ร.ฎ.) ก็ยังมาปรึกษากับท่านหญิง เพื่อขอความกระจ่างในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย หรืออธิบายอายะฮ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับ ศาสนบัญญัติ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง (Tahmaz, 'Abd al-Hamid. 1411 / 1990 : 102)

3.5 บทบาทในด้านวิชาการแพทย์

อิบน์ หะญัร (Ibn Hajar, 1415/1995 : 8 : 233) เถ่าในหนังสือ *al-Isabah fi Tamyiz al-Sahabah* และอับดุลหะมิด ญะฮะมาซ (Tahmaz, 'Abd al-hamid. 1990 : 207-208) เถ่าใน หนังสือ *al-Sayyidah 'A'ishah Um al-Mu'minin wa 'Alimat Nisa' al-Islam* และกุฎบ, มุฮัมมัด (Qutb, Muhammad. n.d. : 98) เถ่าในหนังสือ *'A'ishah Mu'allimat al-Rijal wa al-Ajyal* ว่า “ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกรแพทย์” ดังมีหะดีษที่รายงานโดยอูรวะฮ์ อิบน์ อ็ชชุบัยฮ์ (ร.ฎ.) กล่าวว่่า :

مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَعْلَمَ بِالْقُرْآنِ وَلَا بِقَرِيضَةٍ وَلَا بِحَرَامٍ وَلَا بِحَلَالٍ وَلَا بِفِقْهِ وَلَا بِطِبِّ وَلَا بِشِعْرِ وَلَا بِحَدِيثِ الْعَرَبِ وَلَا بِنَسَبٍ مِنْ عَائِشَةَ .

ความว่่า :

“ฉันไม่เคยเห็นใครที่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับอัลกุรอาน และมีความรู้เกี่ยวกับศาสนบัญญัติ สิ่งทีหะลาล (อนุมัติ) สิ่งทีหะรอม (ไม่อนุมัติ) ความรู้เรื่องกรแพทย์ บทกวี เรื่องเล่าประวัติ ศาสตร์อาหรับ วงศ์วานสายตระกูล (ชาติพันธุ์วิทยา) มากกว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ ” (บันทึก โดย อัลหาคิม หมายเลข 6733)

ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) มีความเชี่ยวชาญในเรื่องวิชาการแพทย์ เช่น

1) อัศศอถิหีย (al-Salibi, 1413 / 1993 : 180) เถ่าในหนังสือ *Subul al-Huda wa al-Rashad* ว่า “ท่านหญิงเคยบีบนิ้วคทีให้ล่งของท่านรสูล ﷺ เนื่องจากท่านจะมีอาการเจ็บปวดในช่วงทีมีอายุมาก”

2) อัลมุนษิรี (al-Mundhiri, n.d. : 381) เขียนในหนังสือ *Mukhtasar Sahih Muslim* ว่า “ท่านหญิงเคยมีการบริการอาหารตามหลักโภชนกรให้แก่อุ้มีโรคจิตหรือผู้ทีมีความ โศกเศร้าเนื่อง จากมีคนในครอบครัวเสียชีวิต ด้วยการด้มแป้งตาลีผสมนมหรือน้ำผึ้ง (تَلْبِينَة) ดังปรากฏในหะดีษ รายงานโดยท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) ว่า เมื่อมีผู้เสียชีวิตในบ้านใด นางจะตั้งให้มีการด้มแป้งผสม นมหรือน้ำผึ้ง และแ่งขนมปังในน้ำซุปร่วมกับเทแป้งตาลีผสมนมทีปรุงแล้วลงบนขนมปังนั้น แล้วให้ผู้ป่วยหรือผู้หญิงทีมีความ โศกเศร้านั้นกิน พร้อมกับนางได้กล่าวหะดีษของท่านรสูล ﷺ ว่า :

التَّيْبَةُ مُحَمَّةٌ لِقَوَادِ الْمَرِيضِ تُذْهِبُ بَعْضَ الْحُزَنِ

ความว่่า :

“ การปรุ้งเบ้งผสมนมหรือน้ำผึ้งนั้นเป็นสิ่งบรรเทาทุกข์แก่ผู้ป่วย สามารถลดความเศร้าโศกได้ ” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1481)

3) อิบน์ มาญะฮฺ (Ibn Majah, n.d. : 2 : 1140) ได้รายงานในหนังสือ Sunan Ibn Majah ว่า ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้เล่ามาว่าท่านรศูล ﷺ ได้ตั้งให้มีการปรุ้งซูป (الحساء) ให้ผู้ป่วยในหมู่ครอบครัวของท่าน พลังกล่าวว่ :

إِنَّهُ لَيَبْرُتُو فَوَادَ الْحَزِينِ ، وَيَسْرُو عَنْ فَوَادِ السَّعِيمِ ، كَمَا تَسْرُو إِحْدَاكُنَّ الْوَسَخَ عَنْ وَجْهَيْهَا بِالْمَاءِ
ความว่ :

“ แท้จริง (การปรุ้งเบ้งผสมนม) สามารถลดความทุกข์แก่ผู้ที่มีความ โศกเศร้า สามารถสงบจิตใจผู้เจ็บป่วย เหมือนกับผู้ที่มิไบน้ำสกปรกแล้วล้างหน้าด้วยน้ำ ” บันทึกโดยอิบนุมาญะฮฺ หมายเลข 3445)

4) มุสลิม (Muslim, n.d. : 383) ได้รายงานในหนังสือ Mukhtasar Sahih Muslim ว่า “ ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้รอกยาให้แก่ท่านนบี ﷺ ขณะท่านมิใช่สูง ” โดยท่านหญิง เล่าว่ :

لَدَنَّا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضٍ ، فَأَشَارَ أَنْ لَا تَلْدُوْتِي ، فَقُلْنَا : كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ ، فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ ، " لَا يَبْقَى أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا لَدٌ ، غَيْرِ الْعَبَّاسِ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

ความว่ :

“ พวกเรา (บรรดาภริยาท่านนบี ﷺ) ได้รอกยาให้แก่ท่านรศูล ﷺ ในขณะที่ท่านป่วยหนัก ท่านได้ตั้งห้ามมิให้พวกหล่อนกรอกยา ดังนั้น พวกเราพูดว่ ผู้ป่วยไม่ชอบกินยา เมื่อท่านฟื้นจากไข้ ท่านกล่าวว่า พวกเธอทุกคนจะต้องทิ้งยา ยกเว้นท่านอัลอับบาส เพราะท่านมิได้อยู่ในเหตุการณ์นั้น ” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 1478)

เมื่อมีคนถามเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องวิชาการแพทย์นั้น ท่านหญิงตอบว่รู้มาจากหมอที่มารักษาท่านนบี ﷺ ซึ่งครั้งหนึ่งท่านอุรวะฮฺ อิบน์ อับนุบัยรฺ (ร.ฎ.) ได้ถามท่านหญิงด้วยความจงนในความรู้ของนางเกี่ยวกับวิชาการแพทย์ว่ นางรู้มาจากไหน ท่านหญิงตอบว่ :

يَا عَرِيَّةُ ! إِنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَثَرَ مِنْ اسْتِقَامِهِ ، فَكَانَ أَطِيَاءَ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ يَتَعَوَّنُ لَهُ ، فَتَعَلَّمْتُ ذَلِكَ .

ความว่ :-

“ โอ้ อูรียะฮฺ ! แท้จริงท่านรศูล ﷺ เจ็บไข้บ่อยมาก ดังนั้นจึงมีบรรดาแพทย์ที่เป็นชาวอาหรับและมีไข้อาหรับมารักษาท่าน ฉันก็ได้เรียนรู้อากพวกเขาเหล่านั้นและจดจำไว้ ” (บันทึกโดยอัลหาคิม หมายเลข 6737)

ยังมีรายงานของอัลฮัซกะธานี (Ibn Hajar, 1406 / 1986 : 4 : 418) ในหนังสือ Fath al-Bari ว่ามีหะดีษรายงานโดยอนัส อิบน์ มาลิก (ร.ฎ.) เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ในสมรภูมิอุหุด ว่า :

لَمَّا كَانَ يَوْمُ أَحَدٍ انْهَزَمَ النَّاسُ ... وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمَّ سَلِيمٍ وَآلَهُمَا
لَمُشْمَرَتَانِ أَرَى خَدَمَهُمَا يُتَقَرَّانِ الْقُرْبَ عَلَى مَتْنَيْهِمَا نَقْرًا غَابِيَةً فِي أَقْرَاهِ الْقَوْمِ ...

ความว่า :-

“ ในวันแห่งสงครามอุหุดนั้นปรากฏว่าผู้คน (บรรดาเศาะหาบะฮฺ) เกิดการพ่ายแพ้ในสงคราม ... (ในช่วงแรก เพราะเข้าใจว่าท่านนบี ﷺ ถูกฟันด้วยดาบและเสียชีวิต) และแท้จริงฉันได้เห็นท่านหญิงอาอิชะฮฺ บินติ อับีบักรฺ (ร.ฎ.) และอุมมี สุลัยม (มารดาของอนัส อิบน์ มาลิก) กำลังรีบเร่งในการบริการน้ำดื่มให้แก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ... ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 4064)

ผู้วิจัยเห็นว่า การบริการน้ำดื่มแก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ โดยเฉพาะผู้ที่ใกล้จะสิ้นชีวิตนั้นเป็นการรักษาทางการแพทย์อย่างหนึ่ง เนื่องจากผู้ที่ใกล้จะสิ้นชีวิตนั้นมักจะกระหายน้ำ

3.6 บทบาทในด้านวิชาประวัติศาสตร์

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อาหรับที่ไม่มีใครเทียบได้ โดยเฉพาะการอธิบายเหตุการณ์อาหรับก่อนอิสลาม วัฒนธรรม ประเพณี การประกอบศาสนกิจและเล่าการสืบเชื้อสายของบรรพบุรุษอาหรับ รวมถึงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในยุคอิสลาม เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านนบี ﷺ ภารกิจประจำวันของท่านนบี ﷺ ลักษณะของท่านนบี ﷺ เมื่อรับวะฮยู เหตุการณ์ก่อนท่านนบี ﷺ อพยพสู่มะดีนะฮฺ การประทานอัลกุรอานและการจัดเรียงลำดับก่อนหลังของอายะฮฺอัลกุรอาน เหตุการณ์เมื่อนางถูกปรับปรา การเสียชีวิตของท่านนบี ﷺ เรื่องราวของการต่อสู้ของชาวมุสลิมนในสงครามต่าง ๆ อันได้แก่ สงครามบะดัร์ สงครามอุหุด สงครามค็อยบ์รฺ สงครามคอนคัก สงครามบনীอัลมุศฏะลิก เป็นต้น นอกจากนี้ยังเล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับการให้สัตยาบันของผู้หญิงมักกะฮฺ (เมื่อพวกนางถูกบีบคั้น) เหตุการณ์สำคัญของการทำหัจญ์ของท่านนบี ﷺ ครั้งสุดท้าย (หัจญะฮฺคาว) ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยของเศาะลัฟะฮฺทั้งสี่ และสมัยของท่านนบอวียะฮฺ ก็เป็นเรื่องเล่าจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) เป็นส่วนใหญ่ที่สืบทอดมาถึงเราจนถึงปัจจุบันนี้ (al-Hakim, 1410 / 1990 : 11 ; al-Salibi, 1413 / 1993 : 179 ; Tahmaz, ‘Abd al-Hamid. 1410 / 1990 : 207-208 และ เอส.เอม.มะคานี, 2544 : 57-58)

3.7 บทบาทในด้านกวีนิพนธ์

อิบนุ อับดี ร็อบบิฮฺ (Ibn 'Abd Rabbih, 1407 / 1987 : 1 : 12) ในหนังสือ al-'Aqd al-Farīd และ อัลฮากิม (al-Hakim al-Naysaburi, 1411 / 1990 : 4 : 11) ในหนังสือ Mustadrak al-Hakim กล่าวว่า ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) มีความชำนาญในเรื่องวรรณกรรมอาหรับมากเพราะบิดาของนาง เป็นนักกวีที่เลื่องลือ สังกัดได้จากการพูดเก่ง คล่องแคล่ว มีวาทศิลป์ และใช้โวหารกรรมที่ถูกต้อง ดังมีรายงานจากมุซา อิบнулลอหะฮฺว่า :

مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَصَحَّ مِنْ عَائِشَةَ

ความว่า :

“ ฉันไม่เคยเห็นใคร พูดจากล่องแคล่วมากกว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺเลย ” (บันทึกโดยอัลฮากิม หมายเลข 6735)

ท่านหญิงจะกล่าวอีกว่า :

رَوَوْا أَوْلَادَكُمْ الشَّعْرَ تَعْتَبُ السِّتْنَهُمْ

ความว่า :-

“ พวกท่านจงรำลึกถอนแก่ลูกหลานของท่าน เพราะจะทำให้พวกเขาพูดได้คล่องแคล่ว น่าฟัง ” (บันทึกโดยบุคอรี หมายเลข 4163)

ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ได้แสดงคหิพจน์ในโอกาสต่าง ๆ ไว้มากมาย ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง คหิพจน์ของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (ร.ฎ.) ดังต่อไปนี้ :-

1) اللَّهُ ذُرُّ النَّقْوَى ، مَا ثَرَكْتُ لِدِي غَيْظُ شِقَاءِ

ความว่า :

“ ช่างยอดเยี่ยมอะไรเช่นนี้สำหรับผู้ที่มีความเกรงกลัวต่ออัลลอฮฺ จะไม่มีการรักษาที่หายขาด สำหรับผู้ที่มีจิตใจแข็งกระด้าง ”

หมายถึงผู้ที่เกรงกลัวอัลลอฮฺนั้นจะมีจิตใจที่อ่อนโยน ไม่คืออื่น

2) النَّكَاحُ رِقٌّ ، فَلْيَنْظُرْ أَحْتَكُمُ عِنْدَ مَنْ يَرِقُّ كَرِيْمَةً

ความว่า :

“ การแต่งงาน คือ การให้เกียรติ ดังนั้น พวกเจ้าจงสังเกตผู้ชายที่ทำให้เกียรติแก่ภริยาของเขา (มีความสุภาพอ่อนโยนต่อนาง) ”

หมายถึง ตาสมควรให้เกียรติแก่ภริยามิให้น่าเธอมาเป็นทาส

3) لَا سَهْرَ إِلَّا لِثَلَاثَةٍ ، مُصَلِّئًا أَوْ عَرُوسًا أَوْ مُسَافِرًا

ความว่า :

“ไม่มี การอดนอนนอกจาก 3กรณีคือ ผู้ที่ทำการละหมาด คู่บ่าวสาวที่เพิ่งแต่งงานและผู้เดินทาง”

หมายถึง การอดนอนที่อนุมัติในศาสนาอิสลามมีหลายกรณี แต่ที่ได้กล่าวมามี 3 กรณีเท่านั้น

4) قَطَعَ اللَّهُ عَنْهُمْ الْعَمَلَ ، فَأَحَبُّ أَنْ لَا يَقْطَعَ عَنْهُمْ الْأَجْرَ

ความว่า :

“เอกองค์อัลลอฮ์ ได้ให้การทำงานของพวกเขาสิ้นสุดลง (เนื่องจากเสียชีวิต) แต่ฉันชอบ (ต้องการ) ให้ผลบุญจากการงานของพวกเขานั้นยังคงอยู่ตลอดไป”

หมายถึง ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) บรรณาการที่จะให้ได้ผลบุญอย่างต่อเนื่อง แม้วานางและผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติความดีนั้นได้เสียชีวิตไปแล้วก็ตาม (Tabmaz, 'Abd al-Hamid. 1411 / 1990 : 241)

อิบน์ อับดิร็อบบิฮ์ (Ibn 'Abd Rabbih, 1406 / 1986 : 1 : 286) กล่าวว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) เคยกล่าวธรรมกถาเนื่องในวันสงครามฮุญา :-

أَيُّهَا النَّاسُ ! صَبْرٌ صَبْرٌ . فَكَلِمًا قَطَعَتْ الْأَلْسُنُ فِي الْأَفْوَاهِ فَقَالَتْ : إِنَّ لِي عَلَيْكُمْ حَقَّ الْأُمُومَةِ وَحُرْمَةَ الْمُوعِظَةِ . لَا يَنْهَمُنِي إِلَّا مَنْ عَصَى رَبِّي ، وَمَاتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ سَخْرِي وَتَخْرِي . فَأَنَا إِحْدَى نِسَائِهِ فِي الْجَنَّةِ لَهُ أَخْرَجَنِي رَبِّي . وَسَلَّمَنِي مِنْ كُلِّ يَضَع ، وَبِي مَيْزٌ بَيْنَ مُنَافِقِكُمْ وَمُؤْمِنِكُمْ ، وَبِي رَخْصٌ لَكُمْ فِي صَعِيدِ الْأَنْبَاءِ ، ثُمَّ أَبِي تَائِي الثَّنِينَ اللَّهُ تَالِثُهُمَا ، وَأَوْلَى مَنْ سَمِّيَ صَدِيقًا ، مَضَى رَسُولُ اللَّهِ رَاضِيًا عَنْهُ وَطَوْقُهُ أَغْبَاءُ الْإِمَامَةِ ، ثُمَّ اضْطَرَبَ حَبْلُ الثَّنِينَ بَعْدَهُ فَمَسَكَ أَبِي يَطْرِقُهُ ، وَرَتَّقَ لَكُمْ فِتْقَ النَّقَاقِ ، وَأَغْلَضَ نَبِيحَ الرَّدَّةِ وَأَطْفَأَ مَا حَسَّ يَهُودًا وَأَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ جَحْظُ الْغَيُونِ تَنْظُرُونَ الْغُدْرَةَ وَتَسْعُونَ الصَّيْحَةَ ، قَرَأَبُ النَّأْيِ وَأَنْذَمُ الْعَطْلَةَ وَاتَّشَّ مِنْ الْمَهْوَاةِ ...

ความว่า :-

“ โอ้มวลมนุษย ! พวกเจ้าจงเสียบ พวกเจ้าจงเสียบ (หมายถึงฟังฉันก่อน 2 ครั้ง) แท้จริงฉันมีสิทธิเหนือพวกเจ้าในฐานะเป็นมารดาและผู้ให้คำตักเตือน ไม่มีผู้ใดที่ใส่ร้ายปรักปรำฉันนอกจากผู้นั้นเป็นผู้ที่ทรยศต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ท่านรสูล ﷺ เสียชีวิตในขณะที่ท่านอยู่บนดักของฉัน ดังนั้นฉันคือภริยาของท่านคนหนึ่ง ในสวรรค์ พระองค์อัลลอฮ์ ได้จัดหาฉันไว้สำหรับท่าน และเอกองค์ทรงยืนยันความบริสุทธิ์ของฉันจากการถูกปรักปรำโดยมุนาฟิก(พวกบิดพริ้ว) ฉันเป็นผู้เป็นต้นเหตุในการจําแนกระหว่างพวกมุนาฟิกกับพวกที่ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และฉันเป็นต้นเหตุในการได้รับโอกาสพิเศษสำหรับมุสลิมผู้ศรัทธาในการทำอะฮัมมูม (ใช้น้ำเทนม) ในการอาบน้ำละหมาดและอาบน้ำวาญิบ โดยใช้ผืนดินที่ด่าบลอับวอาฮ์ คุณพ่อของฉันเป็นเพื่อนแท้ของท่านรสูล ﷺ ที่เข้าไปในถ้ำ (หลังจากถูกพวกอธรรมล้อมบ้านของท่าน โดยมีจุดประสงค์ที่จะฆ่าท่านเพื่อมิให้ทำการเผยแพร่

ศาสนาอิสลามอีกต่อไป) ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์เป็นผู้คุ้มครองท่านทั้งสอง คุณพ่อของฉันเป็นคนแรกที่ได้รับสมญานามว่า “ คัดดีก หรือผู้ที่พูดจริง สัจจะและยุติธรรม ” ท่านรศูด ﷺ มีความพึงพอใจมากในตัวเขาและแต่งตั้งให้เขาเป็นผู้นำละหมาดก่อนวันที่ท่านเสียชีวิต หลังจากท่านรศูด ﷺ เสียชีวิตก็มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น นั่นคือ มีมุสลิมบางคนตกศาสนา (วัลอียานูบิลลาฮ) ¹³⁹ และท่านก็สามารถปราบปรามชีวิตที่ผิดสัญญาให้ราบคาบในขณะที่พวกเขาในวันนั้นเบียด่างว้าง และได้ยื่นเสียงกรีดร้องของพวกเขาหลังจากพ่ายแพ้ ด้วยความจงใจที่ท่านสามารถปราบได้ด้วย ความประสงค์ของอัลลอฮ์ ท่านสามารถแก้ไขสถานการณ์ผู้รับสินบน ผู้ขายกระด้าง (ให้หมดสิ้น)... ”. (บันทึกโดย อะหฺมัด หมายเลข 23218)

จะเห็นได้ว่าท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ร.ฎ.) มีความเชี่ยวชาญในหลายด้าน เนื่องจากนางมาจากตระกูลที่มีการศึกษาดี มีบิดาเป็นนักกวี ประกอบกับเมื่อมาอยู่ในบ้านของท่านนบี ﷺ จึงยังมีโอกาสอันมีค่านี้ในการศึกษาหาความรู้ในทุกอิริยาบถของท่านนบี ﷺ อีกด้วย

¹³⁹ วัลอียานูบิลลาฮ เป็นคำกล่าวของมุสลิมหลังจากซุคถึงพวกตกศาสนา และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่คิดเกิดขึ้น และจับไม่ได้มารร้าย (Shayṭān) หมายความว่า “ ขอเอากองทัพอัลลอฮ์ของคุ้มครองตั้งนี้ให้ห่างไกลจากพวกเราทุกคน ”